

M A K t á r

2006/4. szám

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány havilapja

Zielinszki Tibor:

IQ teszt a Dorottya-galériában

Szász György kiállítása

4. oldal

Kukár István:

Az ország peremén

10. oldal

Büki Attila:

A Pegazus nyomában

Miklosovits irodalmi panteonja

16. oldal

Szeifert Judit:

Csöndtükrök

Kádár Katalin

Alkotásairól

20. oldal

S. Nagy Katalin:

Hiperrealizmus és gesztusfestészet

22. oldal

Karcpoétika

„Több a költészet! olyan épület,
Mely nyitva van boldog-
boldogtalannak,
Mindenkinek, ki imád-
kozni vágy,
Szóval: szentegyház,
ahová belépni
Bocskorban söt mezítláb
is szabad.”

Petőfi Sándor

Kedves Olvasók! Tisztelt Művészek!

Szerkesztőségünk abban a szerencsés helyzetben van, hogy Önöknek köszönhetően folyamatosan érkeznek hozzánk meghívók és más írások. Ezúton is köszönjük a bizalmat. A közléssel kapcsolatban azonban szeretnénk tájékoztatni Önöket néhány technikai jellegű információról.

Lapzártánkat minden hónapban 20-án tartjuk, így azokat az anyagokat tudjuk megjelentetni az aktuális számban, amelyek 18–20-ig, optimális esetben pedig 15-ig megérkeznek hozzánk, akár e-mailen, akár levélben. Az újságot minden hónapban legkésőbb 10-ig megkapják az olvasók. Ezért a meghívók közül csupán azokat közölhetjük, amelyek olyan eseményre invitálnak, amelyek a megjelenés hónapjában még legalább 10-15 napig látogathatóak. Természetesen minden meghívót annak megérkezésekor közzé teszünk honlapunkon. A kiállításokról, konferenciákról és az Önökkel kapcsolatos más eseményekről szívesen közlünk beharangozó írásokat és utólagos recenziókat is.

Kérjük Önöket, hogy akár meghívót, akár más írást küldjenek szerkesztőségünknek, ahhoz lehetőleg illusztrációkat is csatoljanak.

A szerkesztőség

Kiállításmenedzselés gyerekcipőben

Válasz Fekete Márta Mércék című írására

Örömmel olvastam a Maktár 2006/1. számában írt gondolatébresztő cikkét, hiszen magam is amatőr alkotóból lettem MAOE tag, így ugyan régi, de empirikus úton szerzett tapasztalataim vannak néhány felvetésével kapcsolatban. Mivel javarészt egyetérték a leírtakkal, nem is annyira vitatkozva, inkább a témát árnyalva fűznék hozzá megjegyzéseket.

Az alcímében foglalt kérdés, ha jók az emlékeim, még egy-, másfél évtizeddel ezelőtt késhegyre menő vitáknak szolgáltattak alapot, és valóban a főcím: MÉRCÉK itt a kulcsszó. A művészetszociológia jól dimenzionáltan közelíti meg a Művész versus Amatőr fogalom párt, egzisztenciális oldalról (profli kontra amatőr) avagy képzettségi oldalról (művészdipomás kontra autodidakta), azonban a lényeg felett sikkadunk el, ha nem mondjuk ki, hogy hasonlóan a többi szakmához a képzőművészetben is létezik MÉRCE. Amióta a Művészeti Alap átalakult egyesületté, folyton vannak érdekcsoportok, amelyek vitatják, hogy a MAOE ezen mérce letéteményese. Bár érdekes módon csak addig vitatja ezt bárki, amíg felvételt nem nyer ide, merthogy folyik az álszent kacsintgatás, az októberi zsűrizések azt bizonyítják, azért mindenki a falakon belülré törekszik.

Azt gondolom, „eurokomform” gyakorlat az, hogy a képzőművész szakma maga minősítsen valakit művésznek, felkenjen, avagy elutasítson. Ha jól tudom, még az 1975-ös Helsinki záróokmány idején ezt elérni óriási áttörés volt a vasfüggönyön innen! 2005-ben ezen a ponton vannak rossz érzéseim az amatőrmozgalom országos hatókörű szervezete, a Független Szalon által képviselt alapelvel szemben. Ők ugyanis család módon összemossák a mindenkori hatalmas és a képzőművész szakma fogalmát! Az ugyanis harminc évvel ezelőtt volt valódi dilemma, hogy ne a hatalom mondja meg, hogy mi a művészet, ki művész, és mi a műtárgy mérceje. Nem tartom sem izlésesnek, sem korrektnek, ha valaki magáról óhajt kiállítani bizonyítványt, mert csak a saját maga által kreált mérce ismeri el. Csak tehetségtelen dilettánsoknak lehet célja, hogy alkotásaikat senki se mérje meg. A művészettörténetet mindig is becsúgyó művészek írták, akik éppen, hogy várták, keresték, hogy kivel mérközhessenek meg. Leonardo, vagy az impresszionisták a mérce korszerűségét vitatták, nem pedig a szükségességét. Tehát azt, hogy valaki művével megüti-e a kellő mértéket, azt a szakma és ne maga az alkotó döntse el!

A rendszerváltás óta az értékesítés feltételei és lehetőségei amatőröknek és nem amatőröknek ugyanazok. Az APEH nem kér MAOE tagsági igazolványt, ha valaki legalisan kíván festményt

értékesíteni. Nem is merem feltételezni, hogy valaki jövedelem eltitkoló módon óhajtana ugyanezt megtenni. Az sem igaz, hogy vásárlásra csak „alaptagokat” keresnek ebben a spórolásból sportot űző világban. Ez kereskedelmi, és nem kultúráközvetítő szakmai probléma. A kiállítás-rendezés mai gyakorlatának dilemmái, azok viszont igen! Nagyon egyetérték Önnel, „az intézményekben dolgozó népművelők sem rendelkeznek minden esetben elég biztos szakmai tájékozottsággal.” Gondolom tisztában van vele, hogy ez sem csak az amatőr alkotók problémája. Nemcsak más műfajok szereplőit illeti meg az „egy-egy szereplés honorárium”, hanem a szerzői jogból következően a képzőművész is. (A szerzői jog egyébként, egyaránt véd alkotót tekintet nélkül amatőr vagy művész voltára, az csak a mű eredetiségét és nem minőségét tartja kritériumnak!) A valódi baj az, hogy népművelők többségének fogalma sincs a szerzői jogból következő honoráriumról. Valahogy úgy vannak vele: örüljön mindenki, aki lehetőséget kap kiállítani. Sőt az esetek többségében az „elmaradó terembérleti díjért cserébe” festmény ajándékozását várják el, szerintem valami középkori jogelv alapján. Ez a főfátlanság akkor a legszembetűnőbb, amikor az ominózus művelődési-ház „galériája” presszóban, előtérben vagy épp folyosón lett kialakítva, tehát a terembérlet pusztá említése is röhejes. Az amatőr alkotókat ez valószínű keményebben érinti, mert kiszolgáltatottabbak. Őket hamarabb utasítják el, így a felkínált lehetőség presztízis vagy reklám értékénél fogva kihagyhatatlanabb. Bár az, hogy kinek, mely feltétel esetén éri meg kiállítani, arra nincs egységes szempont, az mindig az aktuális körülménytől függ. Egy viszont biztos, hogy a nem kereskedelmi célú képzőművészeti kiállításmenedzselés gyermekcipőben topog, a közművelődési szakmában dolgozók fejében végbemenő rendszerváltásra sürgető szüksége lenne amatőrök, profinak egyaránt. Nem udvariasságból írom le, minden tiszteletem az üdítő, de kevés számú kivételeké!

Végül nem megnyugtatóként, de vigasztként azt állítom: a támogatás kérdése a profli művészek esetében sem olyan rózsás, mint amilyennek az amatőrmozgalom nézőpontjából tűnik. Alapprogram ide vagy oda, anyagilag messze vagyunk még Európától. Ezzel a gondolattal köszönöm meg cikkét, munkájához a továbbiakra is sok sikert kíván

Frömmel Gyula festőművész
a Magyar Kultúra Lovagja díjas
kultúráközvetítő

(Viszontválasz lapunk 6. oldalán.)

Nagyság emberközelben

Nagy Lászlóról

„Adjon az Isten....” – így kezdődik Nagy László egyik legismertebb, legnépszerűbb verse; csak egy szótag választja el a köszönéstől, amely születésekor, 1925-ben még ugyanolyan közkeletű volt, mint mondjuk az e sorok írójának születése után nem sokkal az, „Éljen Rákosi!”.

Így elhelyezve mindkettőnk születési idejét és még fontosabb adatként a köztünk lévő két évtizedes különbséget a huszadik század palettáján (én gyerek, kamasz, fiatal felnőtt voltam, míg ő ifjú férfi, fiatal költő, érett irodalmár, közben képzőművész és mindeközben megcáfolhatatlan tekintély, tiszteletet parancsoló /mit parancsoló? – mindenkiben tiszteletet ébresztő és azzal sosem vissza nem élő/ szóval ember volt „minden időben” ahogy az egykor népszerű film címe mondotta volt), hadd vágjak bele a középebe, mert ezt a történetet csak ott érdemes elkezdeni.

Hajszálpontosan egy évtizede töltöttük már együtt nyaraink legszebb – általában augusztusi – heteit Szigligeten, a Balaton partján, az Alkotóházban, amikor utolsó éves bölcsészként megkerestem az „ÉS” szerkesztőségében. Kísértékstélyként állodogalt az épület egy autóparkoló csücskében (fel is robbantották azóta, óriásbank foglalja el a helyét).

Laci (mert így szólítottam, szólíthattam megismerkedésünktől – nagykorúsítva voltunk mi gyerekek abban a régi Alkotóházban), szóval Laci egy ablaktalan kis helyiségben dolgozott, Lázár Ervinnel együtt, ha jól emlékszem. Az ÉS képanyagát változtatva, szerkesztette akkoriban, amíg főmunkatársává neveztek ki, jó idő múltán.

– Laci! – kértem csak kicsit remegő hangon – szeretnék írni az ÉS-be, tudod, a Fiatal Kritikusok Fórumába. Nézett maga elé, pengeélű profilját (Czine Mihály pompás megfogalmazása) láttam csak mielőtt felém fordult és intett, hogy kövessem.

Néhány szobán mentünk keresztül mielőtt odafordult valakihez (később tudtam meg, hogy Faragó Vilmos volt az illető) és csak ennyit mondott (de ezt most betűhíven közlöm):

– Itt van ez a fiú. Gyerekkora óta ismerem. Ezzel megfordult, és ahogy jött, el is tűnt.

De hát lehet-e jobb kritikus – na jó, fiatal kritikus – mint akit Nagy László gyerekkora óta ismer? Faragó is így gondolhatta a dolgot, tértül fordult és a kezembe nyomott egy könyvet, „egy hét múlva várom az írást” mondta és tovább foglalkozott azokkal

a kevésbé szerencsésekkel, akiket Nagy László még éltesebb korokban sem ismert.

Azóta is furdal a kíváncsiság: csak számomra, akivel megesezt, olyan csodálatos ez a történet, vagy más számára is átüt rajta a Nagy László-i nagyság minden eleme? Én minden esetre becsületrendként viselem ma is ezeket a szavakat s fűzöm most hozzájuk azokat a Nagy László történeteket, amelyek olykorai, 1978 januári haláláig megestek.

Pedig anekdotázni – a szó klasszikus értelmében – csak ritkán szokott: ahogy Örkény az egyperces novellákat emelte irodalomtörténeti magasságba, úgy Ő egy nézésével, egy mosolyával triplázta meg a beszélgetésben egyébként rejülő humort. Volt benne azért jó adag szomorúság is. Lázár Ervin, a szobatárs jegyezte föl róla, hogy ez még a legoldottabb perceiben is fölbukkant. Azon kívül bujkált benne a tavaszszal születettekkel szemben egy kis gyanakvás, hogy hajlamosak a könnyelműsége.

Gyönyörű példája ennek az a sajátkezűleg remekbe reszelt rézcsat, amit Lázárnak ajándékozott, azt is megmondva, hol varrasson hozzá derékszíjat. S hogy a csat és a szíj csak nem állt össze egy darabba, vizszakérta a csatot és pár nap múlva már szíjjal együtt adta át Lázár Ervinnek. Maga varrta meg: ehhez is értett, mint szinte mindenhez, ami kézi munka, kézzel végezhető művészi munka volt.

Tudvalevő, hogy járt az Iparművészeti majd a Képzőművészeti Főiskolára, mielőtt bölcsésznek állt. Czine Mihályt idézem: „Csodálatos történetei voltak a diákéveiből is: mikor falujából, Iszkátról a pápai kollégiumba került, azon tűnődött leginkább, hogy tudnak felmenni a lovak a lépcsőn. Az Iparművészeti Főiskolára csak addig járt, kilenc hónapig, míg ki nem zöldültek a fák a Vilma királyné úton. Aztán már nem ment be, hiába izengetett neki a kedves Borsos Miklós. Ősszel beiratkozott a képzőművészetre, ott is csak addig maradt, míg nem jött a tavasz, pedig tanára, Kmetty mester még a húszforintos tandíjat is kifizette helyette. Hát becsületből még járt vagy két hónapig. De akkor már a vers volt a nagyobb szerelme. Hova kell egy költőnek járni? A bölcsészkarra.”

Nem csoda hát, hogy mesterien rajzolt, művészen faragott, a szigligeti parkban óráig bölklészott megfelelő feladatok után és a kedvenc 17-es szobájában (ővé már ez a szoba mindig) a kávéfőzőnek kialakított „szentélybe”, falba süllyesztett fülkébe is festett csodát, Sárkányölő Szent Györgyöt.

Dénes Zsófia, „Ady menyasszonya” szavait idézem, szépek, igazak: „Ez a tizenhetes kávéfőző fülke (vagy minék is mondjam) valami nagyszerűt rejtett. Olaj- és porfestékkel festett, színes képet. Ikont. Nem éppen ikon, de arra emlékeztet. Sárkányölő Szent György ül ott hófehér táltosán, és a ló hatalmas ívben fölemelt lába a kicsivé törpült alkotóházat maga alatt átlépi. Az alkotóház hűségesen igaz ábrázolás, oldalt épült tornyával.”

Több József Attila díja is volt már, mielőtt az akkor legrangosabb kitüntetését, a Kossuth-díjat megkapta volna. (Pedig még a többpártrendszer idején a Parasztpárt híveként írt versét is kisajátították a kommunisták: „Pártom, te harcos angyalom...” – szöveg az ekkor már csak egyféleképpen érthető sor. Mindenesetre Tamási Áron bűbájos levélrészletét idézzük, mint gratulációt a Kossuth-díjhoz (szájáról szájra járt akkoriban): „Engedd meg, hogy mint atyai barátod, a következőkre felhívjam a figyelmemet:

Rendelj magadnak kettő rend öltönyt.

Vásárolj 1 pár cipőt.

Vegyel kettő pár pizzamát.

Vásárolj két fehér s egy színes inget.

Szeretettel ölel és szívből kíván minden jót Tamási Áron

U.i.: Utazókuffered van-e?

„Adjon az isten szerencsét” – e sor első három szavával kezdtem ezt az emlékezést: befejezni is ezzel a verssel szeretném. Szerelmet, kezébe parolat, gabonát, fényeket, életet kér az Isten től s fejezi be a rövidke verset ezzel a költői-emberi csodával:

„Nekem a kérés nagy szégyen

adjon úgysis, ha nem kérem.”

Lassan három évtizede beszélheti meg Nagy László az ő istenével, hogy mit kapott meg mindeből és mit nem – mi, olvasói Tőle ennél jóval többet kaptunk.

Bátki Mihály

I.Q. teszt a Dorottya Galériában

YÓGASZERTÁR – Szász György kiállítása

Az ember jártában-keltében néha meglát különös dolgokat a szeme sarkából. Akkor és ott nem tulajdonít túl nagy jelentőséget neki, de ezek a megpillantott képsorok később elkezdnek mocorogni, érlelődni és nem hagyják békén az alkotó embert. Szász György műveinek az elindító is többnyire ilyen látomások, melyek sokszor többszörös átalakuláson keresztül érik el végső formájukat, de még így is nyitva hagyják a kikaput a különböző egyedi értelmezéseknek. A megszokottól eltérő léptékrendszerek Szász Gyuri több művében is megfigyelhetők.

„Ismeretlen logikai eljárások tárgyi definíciója” – mondta a művész az „Átismétlődések” c. műve előtt. (Ez a mondat annyira megtetszett, hogy szó szerint idézem.) Többek közt innen jön az I.Q. teszt cím is. Játékos feladvány, melynél találgathatunk, hogy hol

van a kakukktojás elrejtve. (A megfejtéseket várjuk a szerkesztőségünkbe!)

A műben az asztal liliputi mérete egy másik dimenzióba invitálja a látogatót. A felszínen megjelenő három tárgy: a radír, a ceruza és a ceruzahegyszó az asztal alól induló, radír-A4 írólap, ceruza -cellux, ceruzahegyszó-vonalzó oszlopok térbeni folytatása.

A térbe belógatott „Taxi” című műnél is egy régi emlék feldolgozása tárgyiasult. Sokszor a hétköznapi tárgyak körvonalai, belső formái betűk látszatát keltik, melyeket, ha összeolvassuk értelmes szavak, szövegek kerekednek ki belőlük. Ilyen feladvány ez is. Nekem is eltartott egy ideig mire rájöttem és ki-hámoztam a taxi feliratot a „csomagtartón” elhelyezett különböző tárgyakból.

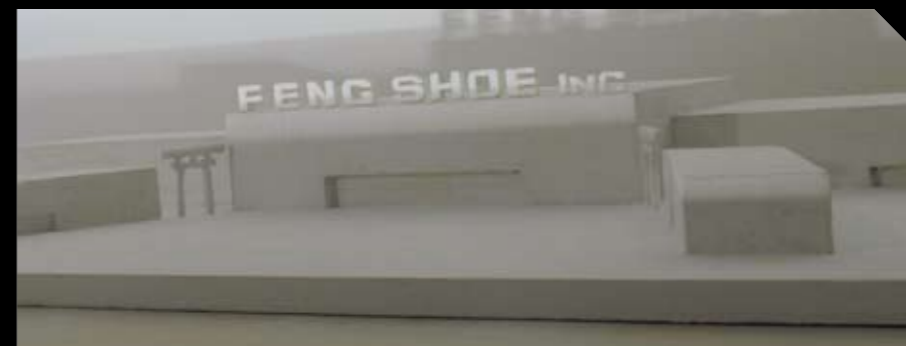
Ha valamely kulturális intézményben képzőművészeknek kiírnának egy Giotto pályázatot, Gyuri a pukifóliából készült művét adná be. A mű egy anekdota alapján jött létre, mely szerint Giotto annak idején egy szabályos kört szabad kézzel bármikor le tudott rajzolni. A szabályos kört a csomagolófóliában a kiválasztott hólgyagokat kító gipsz-pontok alkotják. Olyan az egész, mint a népmesei okos leány, aki hozott is ajándékot, meg nem is. Amint az összegyűrt fóliát kiegyenesítik, vagy akár csak elmozdítják, a körforma szétesik. A pályázaton való-

színűleg e roppant elmés művet a kicsomagoló brigád a többi mű csomagolóanyagával együtt dobna a kukába. Hasonlóan járna, mint Christo, kinek egyszer egy kiállításra beadott művét kicsomagolták.

Szász Gyuri művészi pályafutása mellett rendszeresen publikál és tanít abban a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában, ahonnan egymást ismerjük. Beszélgetés közben is imád szóvicceket gyártani. Szóátalakítások és anagrammák poénos gyűjteménye az „Írunk dolgozatot?” című munkája is.

Hasonlóan egy szó-poén a kiindulópontja a „FENG-SHOE” című műnek is. A cipőáruház (?) makettja lehetne akár egy valóságos építészeti tervdokumentáció része is, de mint a kiállítás része – a szándékosan erőltetett szóösszetétel – tükröt tart az összezavart multikulturális világunk elé. A legne-

mesebb eszmék, mélyenszántó filozofikus gondolatok sokszor teljesen hétköznapi használati tárgyak (mint például egy pár cipő) jóségának a hirdetésére alacsonyodnak, marketing szakemberek seregének a tevékenységének következtében.

Hol vagyunk? – merül fel ijedten a kérdés a vonaton vagy távolsági buszon utazó utasban, mikor álmából hirtelen felriad. Kínéz az ablakon, és megpróbálja kibetűzni a feliratot, mely ráadásul egy interferáló rácsszerkezetbe van rejtve, különleges kalligrafikus olvashatatlant betűtípussal. (A megértést külön nehezíti a diftongus szerűen összeolvadó u és n betű.) Válasz helyett a kérdés a válasz: „Hol vagyunk?” a címe Szász Gyuri ezen művének. A pályaudvarokról jól ismert vasbeton vázas feltehető szerkezet makettszerű megvalósítása a falon a szemmagasságnál magasabba van helyezve. Alulról egy áttörésen keresztül is láthatjuk a feliratot.

Ez az áttörés nem igazán segít az értelmezésben, de a mű szürrealis mivoltát erősíti.

Viktor Pelevin: Rovarok élete c. műve adta a kiinduló ötletet az „M. Néni ajtaja” című műnek. A rovarok élete néha mintha emberi történetekből állna össze, folyamatosan bizonytalanságban tartva az olvasót. Kulcsszó az empátia, melyet a méhecske néni láttán érzünk, kinek az ajtó-üvegét suhancok betörték. A katedrálüveget imitáló felület méhészeti célra gyártott, hatszög mintásra préselt méhviasz. A természetes keveredik a mesterséggel, a mesészerű a szürrealissal, a gyermekien naív az elmélyült filozofikussal, mindez játékosan, humorosan előadva.

A kiállító teremben, a színekben visszafogott, gondolatilag lazán összefüggő művek a különbözőségükkel együtt mégis egységes benyomást, kellemes hangulatot árasztanak.

Zielinski Tibor

Tanulmányok

Eötvös Loránd Tudományegyetem: művészettörténet, 1992-1997 (diplomaév 2000)
Magyar Képzőművészeti Egyetem: szobrászat, 1994-1999, mester: Körösnéyi Tamás
Mesterképzés, 1999-2000
DLA-képzés, 2000-2003, témavezető: Jovánovics György

Oktatói tevékenység

Magyar Képzőművészeti Főiskola: tanársegéd,
Farkas Ádám osztály 2000-2002
Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola: művésztanár
2002-től

Nemzetközi kapcsolatok

1999 részvétel a temesvári Studentfest szervezésében
2000 kapcsolat a KULTURAXE művészeti csoporttal
2003 a Frequenzen Művészeti Tömörülés tagja
2003 a Public Art – Művészet a Nyilvános Térben Alapítvány tagja

Publikációk

A Magyar Képzőművészeti Egyetem szobrász diplomakatalógusaiban publikációk végzős hallgatók munkáiról (1997: Kalmár Katalin, Lestyán Goda János; 1998: Nagy György Kálmán, Szabó Eszter; 2000: Somogyi Emese; 2001: Zocskár Andrea; HU ISSN 1219-6711)
Hoppanáljunk! – Punctum – Vizuális művészeti-irodalmi folyóirat, 4. szám, 2004. 02, ISSN 1588 – 5690
Bartalus Sándor kiállítás megnyitó – Balkon, 2005/4, HU ISSN 1216-8890, 2. o.

Szimposiumok, művésztelepek

1998 Ars Alpen Achenkirch, Achenkirch (A)
1999 Studentfest, Temesvár (RO)
2000 Kistapolcsány (SLK)
2001 Artfort, Komárom (H)

Egyéni kiállítások

2002 Egyszerű Gépek Otthon; MKE Parthenon Fríz Terem, Budapest
2003 Aquaplaning; Stúdió Galéria-FKSE, Budapest
2006 Yógaszertár; Dorottya Galéria, Budapest

Köztéri művek

1998 Barcsay Jenő emléktábla; Andrassy út 87-89, Budapest
1998 „Case”; Achenkirch (A), szoborsétány
2004 Wolfner Lajos emléktábla; József Attila u. 3, Újpesti Bórgyár, Budapest
2005 Técsőy Henrik emléktábla; UTE Stadion, Budapest

Díjak

A székesfehérvári I. Kortárs Művészeti Fesztivál Vízi és Légiszobrászati kiállításának II. díja, Székesfehérvár, 2000. máj. 13.
Herczeg Klára-díj, Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület és Fiatal Képzőművészek Stúdiója Alapítvány, Budapest, 2003. október 13.

A Yógaszertár című kiállítás 2006. február 14-től március 18-ig volt nyitva a Dorottya Galériában a kiállításról további információ a www.ernstmuzeum.hu/dorottya honlapon olvasható.

miközben általában a szervezetek nehéz helyzetéért búsong, éppen az Önre (Közalapítvány Alapító Okirata) bízott Egyesület működésének ellehetetlenítésében vállal vezető szerepet. Most a Köztestület létesítéséről beszél, miközben a Közalapítvány forrásai egyetlen szervezet, a MAOE támogatására sem elégségesek Ön szerint. Ezért azt, hogy a köztestület majd szerkezetileg mennyire szélesedjen ki, úgy gondoljuk a művészekre kell bízni, akik professzionális közegüket eddig is megtartották. Miután az 1997-től fennálló állapotot nemcsak az Egyesület, de az ÁSZ is törvénytelennek minősítette, a két szervezet javaslatát figyelembe véve a kormány jelentős lépést tett a MAK Alapító Okiratának 2005-ös módosításával: a MAOE tagság kedvezményzettségének – ha nem is kizárólagos – visszaállításával, amit Ön igyekszik következetesen figyelmen kívül hagyni.

A Köztestület létrejöttének többek között azért kell a MAOE tagságán alapulnia, mert a művészek és az általuk létrehozott vagy maradáka ebben a formában egyesülhet igazságosan! A köztestület létrehozásának a művészek egyéni jogainak érvényesítése, lehetőségeik bővítése, alkotómunkájuk valódi támogatása lehet csak a célja. Tehát még véletlenül sem „szervezetek” kérdéséről van itt szó, miután azok létrehozása a demokratikus alapjokok közé tartozik, s ugyanaz a „közeg” akár tíz személyenként hozhat létre újabbat és újabbat belőlük.

A volt Művészeti Alap, ma MAOE tagságán és annak vagyonán alapuló köztestület létrejötté az alkotóművészek érdeke. Ezt nem akadályozhatja meg egy-két, a tagság által erre fel nem hatalmazott! ezért személyes okokból megnyilvánuló – politikai szerepet vállaló – szervezeti vezető sem, mindennek a létjogosultságát megkérdőjelezve. Aki még önnön érdekeit sem ismeri fel, hogyan közvetíthetné másokét? S csak a pontosság kedvéért, a MAOE elnökét több fordulón keresztül választja meg a tagság. Javaslatunkban ez szerepel köztestület esetén is. Egyébként bárcsak már ez lenne az egyetlen probléma! Mindenesetre az biztos, hogy sem a MAOE, sem a köztestület elnöki székébe nem kerülhet politikai kinevezett...

Az elmúlt időszakban a Kuratórium valóban jelentős munkát végzett, mint ahogyan azt korábban is elismertük, a MAOE tagsága és Választmánya által már 1998-2000 között megfogalmazott és a Minisztériummal is egyeztetett javaslatainak, kéréseinek valóra váltása érdekében. Ezek: az Olof Palme szerződésének rendezése az alkotóművészek érdekében, a Szentendrei Művésztelep felújítása, az Akadémia Nyomda megszerzése, a műteremház építési kérdése, vagy éppen a Képcsarnok Kft. arculatváltásának elindítása, de a sziglieti felújítás folytatása is e fontos eredmények közé tartozik. Itt a Kuratórium érdemei elvitatathatlanok. És ha eltekintünk a „ki találta fel a spanyolviaszt”, csupán csak hiúsági kérdéséről, akkor azt is mondhatjuk, hogy valódi, értékes, közös munka folyt. Köszönet érte.

Az alkotóházi beutalás kérdésében kialakult vitában nem a magam víziói jelentek meg, hanem az alkotóművészek, s azok – MAOE-n kívüli – szervezeteinek véleménye, amely egységes abban a tekintetben, hogy a MAK által bevezetni kívánt rendszer nem elfogadható.

Sajnos, ezzel kapcsolatosan az Elnök Úr véleményét valójában a mai napig nem sikerült megismernünk. Hiszen éppen a legutóbbi nyilatkozatában (Délmagyarországi) hotelszerű működésről, külsősök megjelenéséről, a művészek nyaraltatás helyetti alkotómunkára készítéséről beszél. Szóval mond ezt is, azt is.

A Kuratórium azonban most valóban becsülendő módon igyekszik segítségére lenni az Egyesületnek, ennek a közös problémának a megoldásában.

Szerencsés lenne, ha Elnök Úr is inkább ebbe az irányba haladna.

S végül: a mi feladatunk tehát nem a szervezetek számára megoldást keresni, hanem az egyéneknek, az alkotóművészeknek a rendszerváltozás óta megoldatlan, és őket méltatlan helyzetbe hozó, a társadalomba mai napig be nem illesztett helyzetének orvoslását elérni. Ennek voltunk és vagyunk töretlenül elkötelezett képviselői mi, a MAOE választott tisztségviselői. Nem várom, hogy ezt Ön is megértse.

„A tiszta víz a pohárban” esetében baj van tehát: a víz nem tiszta. Ezért mi köszönjük, nem kérünk belőle. Önnek azonban egészségére, a magáét issza.

*Bauer István
festőművész, a MAOE elnöke*

*Dr. Ferenczy-Nagy István
A MAK kuratóriumának elnöke*

Felelősen

Viszontválasz Bauer István írására

Válaszom rövid lesz, miként az Ön által megfogalmazott érvek sora, és csak egy megjegyzését emelném ki, mert félek, ebben a gondolatban rejlik az Ön problémáinak kulcsa.

Elnök úr! Az Egyesület nem rám, vagy a kuratóriumra van bízva, hanem Önre! (Ennyit az Ön által kollégáimmal kapcsolatosan megfogalmazott szereptévesztésről.)

Nem az én tevékenységemhez kötődik az Egyesület forrásainak elapadása, hanem az Önéhez. Nem én terveztem a MAOE költségvetését – erre sem módom, sem kedvem –, hanem Ön. Nem ez a Kuratórium ad kevesebb támogatást, hanem – az Ön által kiharcolt támogatási forma megváltoztatása miatt – a Minisztérium. Nincs olyan szervezet, amely nála nem szereplő pénzt át tudna adni. A MAK sem. Csak ennyit kell felismerni, s nem többet. Nem én terjesztettem vitatott nyugdíjszabályzat-tervezetet a minisztérium elé, hanem Ön. Még akkor sem én, ha Ön szerint az rendezte a nyugdíjkérdést. (sic!) A Közalapítvány soha nem akarta eldönteni, hogy ki, és miként számít művészeknek – hiszen nem ez a dolga – ellentétben Önnel. Ebben a vitában semmiképpen nem kívántam, s kívánok részt venni.

Bár – valóban őszinte sajnálatomra – úgy tűnik, Ön nem értette meg írásom lényegét, egy dolgot mégis sikerült vele elérnem: mintegy mellékesen ugyan, de elismerte a Kuratórium mögött álló, eddig nem tapasztalt mértékű munkát és eredményeket. Ezúton is köszönöm.

A Kuratóriumban zajló eseményekről Ön is pontosabb képet alkotott volna, ha eljön az ülésekre, amelyekre minden esetben kapott meghívót. Amennyiben pedig nem tud azokon részt venni, úgy tájékozódhat a határozatokból, amelyek minden esetben többséggel kerülnek elfogadásra. Ennyit a Kuratórium és Elnöke viszonyáról. A többi csak olcsó célozgatás. Az ominózus alkotóházi rendszert azóta már tárgyalta a Kuratórium a MAOE delegáltjaiból álló Művészeti Tanács több tagjának jelenlétében.

Ön nem cáfolta a költségvetés kapcsán általam leírtakat, így én sem teszem ezt az Ön által leírtakkal. Nem is ez a leglényegesebb. Hanem az, hogy nem érdemes másokra mutogatni. Írásomnak – többek között – az volt a célja, hogy erre felhívjam a figyelmét. S, még arra: lehet, hogy nem csak a közalapítvánnyal van a baj?!

Részemről ezt az Ön által indukált értelmetlen vitát lezártak tekintem.

*Dr. Ferenczy-Nagy István
A MAK kuratóriumának elnöke*

Cs. Varga István

Sarkady Sándor két könyvéről

Sarkady Sándor költő, műfordító; Sopronban élő szellemi organizátor. Nyugat kapujában fölötté is az emberiség, tudomány és türelem hármass csillaga ragyog. Ötven esztendő terméséből válogatott két szép kötetét az Edutech Kiadó jelentette meg. Affirmatív ironia csillan verses gyűjteményének címadásában: Írom korom. [Borítóján Guido Reni: Szent Jeromos (Bécsi Képtár) színes reprodukciója látható.]

Jánosy István, tekintettel az eszméire és klasszikus formákra, Kölcsey örökösének nevezi: „Sarkady nemcsak szóval hirdeti a Paraineisis elveit, hanem egész emberi – iskolai és közéleti – szereplésében is ezeket az elveket valószínűsíti meg. Nála etikum és esztétikum azonos töről fakad, és mindkettőnek motorja: igényesség önmagával szemben.” Posztmodern korunkban Sarkady erős hittel, reményteljes, patrióta verseket mer írni. Ihletforrás számára a Petőfi, Arany, Radnóti, Juhász, Nagy László, Fodor András „családi-hitvesi kötetészet” is. Versbeszédére jellemző: a klasszikus mértéket természetesen eleganciával kezeli. A „testvérműzsák” költője hitelesen fogalmaz: „Élősi hitvány fagyöngy sose voltam / Ágak sebében / – sorvadjon bár az ág alattam – / Gyalázatomban nem virultam.”

A saját vers és versfordítás nála egyseget alkot. Az Igazság pajzsával kötet verseit követi A szabadság utolsó fia fejezet, melyben Lermontov-fordításokat ad közre. Ha ma sem beszélnek fej-

zetben Puskin, Lermontov, Auden, Rufus verseit tolmácsolja meggyőző hitellel. Az Énekek éneke a címhez méltó versek foglalta. A Télkergető gyermekeknek szánt, felnőtteknek

is szóló verseit gyűjtötte egybe. A Gyöngyhimnusz alkotásait a Világ világa tematikus verscsoport követi. Maori verseket tartalmaz a Kialts – és fölkel a nap. Régi kínai költőket ismerhetünk meg Sarkady átköltésében a Főnix a hajtűn című verscsoportban.

Az Ezüsterdő fejezetben Krilov, Puskin, Lermontov, Nyekraszov, Turgenyev, Majakovszkij, Blok, Jeszenyin, Paszternak, Ehrenburg, Martinov, Jevtusenko, Vinokurov, stb., verseit olvashatjuk. Az 1952-2005 közötti krónikás és virrasztó költő tanúságtétele az Emléktemető, amelyben búcsúztatókat, érték- és emléktudatosító verseket találunk.

Sarkady Minden élet szolgálat címen adja közre esszéit, kritikáit, jegyzeteit. Esszé- és kritikáiról gyűjteményének kaleidoszkópja rendkívül gazdag. Nézőpontjának origója a „Tűztornyos csoda”, a „Civitas fidelissima”. [A 600 oldalas könyv címlapján Anthonis van Dyck: Boldog Hermann József (Bécsi Képtár) című képe látható színes reprodukcióban.] Igazi kuriózumot jelent a Halotti Beszéd és Vörösmarty német nyelvű eposz-törredékéről (Csák, den Helden rühm ich...) szóló tanulmány. Értéktudatosító irodalmi szemlélet tart Berzsenyi, Petőfi, Rákosi Jenő, Gyóni Géza,

gazdag rétegződésű kultúráját, művészeti, irodalmi és képzőművészeti életét. A „soproni pantheon”-ban foglal helyet Czinke Ferenc, Szász Endre, Szokolay Sándor, Becht Dezső, Csatai Endre, stb., portréja. A soproni íróportrék mellett művészportrék sorakoznak: Schiller János, Steinacker Károly, Wilfing József, Hauser József, Steiner Rezső, Szakál Ernő, Mende Gusztáv, Szarka Árpád, Rázó József, Grabner József, Sz. Egyed Emma, Gicz János, Gergács Berta, Szűcs Szabó Sándor művészetéről.

A kötetet a Könyvek között fejezet könyvismertetései, többek között Gárdonyi Béla, Káldi János, Boros Géza, Huszár László, Dér Endre, Hajnal László Gábor, Tranta Julianna, Tóth Árpád Ferenc, Both Balázs könyveinek recenziói zárják. Sarkady fejet hajt a Sopront tehetségükkel maradóan gazdagított előtt. A soproni szellemiséget felragyogtató írókról-költőkről, nagyhírű képzőművészekről, zeneművészekről, a városképfőmálós épí-

volta jó pásztorai, hanem sokat tettek a városért, minden rendű, rangú és vallású polgárért. Emléküket tudatosító intelme: úgy éljünk, ahogyan arra kiváló elődeink példát mutattak, akik nem csak szakmai munkaszerepéről, de emberségből és magyarságból is jelesre vizsgáltak. A politikai emlékezet-kitörés, a damnatio memoriae korszaka után fontos, hogy ezeknek az embereknek a példája ne enyészzen el, hanem nemzedékről nemzedékre megmaradjon. Sarkady tudatosítja: a közjó, a bonum commune szolgálata az üdvösség feltétele. Tölünk függ, milyen mértékben akarunk alkotó emberekké válni, méltók maradni elődeinkhez. A kérdés: tudunk-e úgy cselekedni, összefogni, hogy utódaink felnézzenek munkánk eredményeire?

Sarkady a mindig tanulás (Semper paratus doceri) jeles képviselője. A soproni Szent Mihály-templomra című, architektúrai szépségű, köböl, fából, mértani vonalakból poézist teremtő költemény zárlatának intelme: „Béké-

vel járjon mind, aki jót akar, / Legyen horvát vagy német avagy magyar – / És bármelyik hit is nevelte, / El ne feledje, hogy egy az Isten.” A Csanádi Imrének adresszált önjellemző szavait, kis igazítással a 70 esztendő jubiléjára, a soproni

„Békével járjon mind, aki jót akar, Legyen horvát vagy német avagy magyar – És bármelyik hit is nevelte, El ne feledje, hogy egy az Isten.”

strázsán virrasztó költőre fordítom vissza: „Címeredet viszi szárnyai közt egy címeres angyal: / Bátyja és bátorság! – ablakodon beköszön. / Minden jót, Sándor, hamisakhoz nem suhog angyal – / Váras Eger alól Cs. Varga István ölel.”

tészekről is szól. Szamba veszi a város kiválóságait, becsüli a nemzedékeket formáló pedagógusokat, a szellemi-lelki tisztaság megőrzését szolgáló lelkipásztorokat is. Isten tudós szolgáinak munkássága, szeretete példa, mert nemcsak a rájuk bízott híveknek

strázsán virrasztó költőre fordítom vissza: „Címeredet viszi szárnyai közt egy címeres angyal: / Bátyja és bátorság! – ablakodon beköszön. / Minden jót, Sándor, hamisakhoz nem suhog angyal – / Váras Eger alól Cs. Varga István ölel.”

Az ország peremén

A gyulai kulturális élet alkotói és alkotó közösségei

„azt nem lehet tudni pontosan hogy: mikor azt se hogy egyáltalán: mi s hogy tulajdonképp: miért de mintha közben elveszett volna itt valamikor valami valamiért.”

Az 1978-ban megjelent Gyulai Kréta-rajzok című kötetben Simonyi Imre által megfogalmazott bizonytalanság a mai napig érvényesnek tűnik a gyulai művészeti életre.

A XX. századi elbizonytalanodásnak elsősorban történelmi okai vannak. A város az első világháború után az ország peremére sodródva elvesztette a gazdasági háttérnek jelentős részét. Majd 1950-ben a megyei közigazgatási hivatalokat és a megyeszékhelyi rangot is elveszítve „csak” egy alföldi kisváros maradt. Ám e két momentum úgy is felfogható, hogy meg tudott maradni egy élhető városnak. Nem esett áldozatul a XX. század technokrata, ipari és különböző hatalmi igényeket kielégítő városfejlesztéseknek. A kisvárosi utcák

1.

emberléptékükkel sétálni csábítják az itt élőket és az ide látogatókat. Ezt a szemléletet tükrözi a város egyik főterének, a Kossuth térnek a jelenleg is folyó átépítése. Az építkezések befejezése után egy XXI. századi európai színvonalú teret vehetnek birtokukba a városuk arculatára mindi érzékeny és méltán büszke gyulaiak.

A város művészeti élete mindig is sokszínű volt és sokszínű ma is. A városhoz köthető, jelentősebb művészek között feltétlenül megemlítendő Erkel Ferenc – aki a legenda szerint a várkert egyik fája alatt írta a Hunyadi László című operáját. Kohán György festőművész, a múlt század festészetének egyik jelentős alakja, aki az életművét a városnak adományozta, mely az egykori Pavilonból kialakított Kohán Képtárban látható – és Simonyi Imre a város költője.

A városban több, a kulturális életet meghatározó alkotó közösség működik. Ezek közül a legrégebbi 1922-ben József Dezső rajztanár vezetésével alakult meg. A mai napig is a klasszikus szakköri formában működő, 1969-től a Kohán képzőművészeti nevet viselő társaságot 1980 óta B. Jász Jolán vezeti. Évtizedeken át több száz fiatal tehetséget neveltek, akik az élet legváltozatosabb területein művészként, tanárként, díszlettervezőként, dekoratorként állják meg a helyüket. A szakör ízlésfejlesztő, esztétikai érzéket formáló ereje számottevő volt és az ma is Gyula kulturális életében. Az ötvenes évektől a Művelődési Ház égisze alatt működnek s minden évben kiállítással bizonyítják jelenlétüket.

1969-óta működik a Gyulai Nyári

Művésztelep. Hosszú ideig Tóth Tibor festőművész irányításával. 1984-től a művésztelep tisztagjai felváltva vezették és szervezik a telep munkáját. Balogh Gyula, Székelyhidi Artilla, Szakáll Ágnes, Tömpe Emőke, Marosvári György. Jelenleg a Rácz Katalin, Bodor Zoltán kettős irányítja a munkákat. A telep tevékenységéhez tartozik a szobrászati és festészeti műhely munka. Nem elhanyagolható a modell utáni festés, rajzolás, mintázás. Jelentős a szobrász, kerámiai tevékenység is. Szezononként 30-40 fő dolgozik a telepen. A visszatérő tisztagokon kívül a tanítványok Szőke Sándor, Lukács István, sőt azok tanítványai is megjelennek. Akiknek a későbbi művészsé válás elősegítése a cél.

A testvérvárosokból – Csíkszereda, Dizingen – is vannak résztvevők. Már tisztagoknak számít: Doris Marschall és Zsigmond Márton. A művésztelep munkáját évente vázlatkiállítás zárja. 4-5 évenként nagyobb időszakos kiállításokat rendeznek a tisztagok. Bemutakoztak már Gyulán, Hódmezővásárhelyen, Esztergomban, Budapesten az Erdős Renée házban.

A szociografikus szemlélet hosszú éveken keresztül meghatározta a telep munkáját. Előtérbe helyezték a helyszínen való festést, mely lehetségessé tette az ember és tárgyi környezetének érzékletes körüljárását. Munkájuk során a részletező akvarell technikát alkalmazták. A fotó csak az értelmezésben, dokumentálásban jutott szerephez. A műhelymunkában nagy fontosságot nyertek a közös műemlékek, a kép születése előtti, közbeni és utáni értelmezések. Szezononként

3-4 elméleti előadással színesítik palettájukat.

Gyulához legszorosabban kötődik a városban élő és alkotó Székelyhidi Artilla, aki a békéscsabai Alföldi Tárlat és a hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat rendszeres résztvevője. Keze munkáját dicséri a gyulai józsefvárosi katolikus templom, Angyali üdvözet című seccója.

A Székely Aladár Fotó Klub 1984-óta működik Bánfi Barna vezetésével, s Gyula egyik legaktívabb, valódi szellemi műhelyként működő társasága. A tagok között épp úgy megtalálható az idősebb generáció, mint a fiatalok. Rendszeresen részt vesznek egyéni és csoportos kiállításokon. Kiterjedt kapcsolataik révén, műveikkel eljutottak Európa számos országába. Vágvölgyi Mihály, Veres István és Rusznyák Csaba több pályázaton is sikerrel szerepeltek.

A fotó klub néhány tagja Vaclavszki János vezetésével 1983 óta működteti – jelenleg 18 taggal – a Székely Aladár Művésztelepet, ahol más alkotókkal kiegészülve, névadójuk szellemi örökségét felvállalva, az emberábrázolást helyezik előtérbe. A művésztelep rendszeres találkozóit, alkotó összejöveteleit páros években az ország különböző településein, páratlan években pedig Gyulán rendezik.

A fotósok között kell megemléznünk Bagyinszki Zoltán munkásságát, akinek több nagyszerű művészeti könyve jelent meg, melyek a Kárpát-medence épített örökségét, illetve Gyula múltját, jelenét mutatja be.

A legfiatalabb csoportosulás a Gyulai alkotókör (GYAK), tíz év-

vel ezelőtt alapította néhány lelkes irodalommal és képzőművészettel foglalkozó fiatal. Mára a város egyik meghatározó művészeti társaságává nőtte ki magát. Az e sorok írója által vezetett 21 fős egyesület három-négyévente megjelentet egy antológiát Mocsár-Pörjés József gondozásában, szerkesztésével, melyben mindig a friss műveket mutatjuk be. (Szarkalábkeringő, 1996; Kútvesztő, 1999; Mostkor, 2003) Egyéb kiadványok is is köthetők a GYAK-hoz, például Volent Katalin: Gyulai Történelmi Séták és Kukár István: Az omlás virágai. Az előző Gyulát bemutató grafikák gyűjteménye, az utóbbi könyvecske pedig a település omladozó középületeit tárja fotóival az olvasók elé, ezzel nem kis vihart kavartva városunkban. Elmondhatjuk: nem minden eredmény nélkül, hiszen azóta a füzetben bemutatott épületek jelentős részét kipofozták, felújították.

Az alkotókör egyik jelentős célkitűzése a kortárs képzőművészet bemutatása és az olyan alkotásokra való ösztönzés, melyek létrehozásában elsősorban a ma játssza a főszerepet. Elszántságukat mutatja az immár nyolcadik éve a Sarkadi Alkotókörrel közösen megrendezett PART-tárlat a Fekete-Körös gyulai hídfőjénél, ahol egy fél napra birtokba vehetik a tájat az alkotók. A kezdeti bizonytalankodás után egészen kitűnő installációkkal, performance-okkal lepik meg a kilátogató, szépszámu közönséget az új műfajokkal ismerkedő alkotók. Minden évben egy előre meghatározott téma köré csoportosulnak az alkotások. Közönségdíjat is osztanak, melyet éveken keresztül a különböző performance-okat bemutató 3T csoport (Kukár István, Novák Attila, Szuhaj György) vihetett haza.

Említést érdemel a Veres István fotográfus által szervezett a GYAK és a Magyar Posta által üzemeltetett,

az Alföld egyik leglátogatottabb galériája a Posta Galéria, ahol a postára betérőket fogadja egy-egy színvonalas kiállítás. A galéria elsődleges célja: Gyula és környékének, alkotóinak bemutatása. Az itt kiállítók szerint soha, sehol nem volt annyi visszajelzés a közönség részéről, mint az itt bemutatott kiállítások után.

A városban élnek és alkotnak olyanok is, akik nem tagjai a különböző városi társaságoknak, de jelentős képzőművészeti munkássággal rendelkeznek. Itt említenő meg Oroján István festőművész, aki számos országos művészeti társaság tagja. A geometrizáló, konstruktív ám mégis érzelmekkel telített képeivel, szobraival elismerést vívott ki mind idehaza, mind külföldön.

A rejtőzködő életmódot folytató, ám sokat dolgozó Nyisztor János (Nestor) az egyik leginkább a korral eleven kapcsolatban lévő alkotó. Hagyományos technikákkal és számítógépes grafikával egyaránt dolgozik. Neki köszönhető az utóbbi tíz év legjobbjai kiállítása Gyulán.

A tárgyalkotó népművészek közül Schiffert Mihály és Széll János fafaragókat, valamint Faragó Ágota fazekast kell megemléstünk. Mindhárman a hagyományok ápolását és a népi tárgykultúra mába való átörökítését tekintik fő feladatuknak.

A népi kultúra megőrzésének nagyon fontos és a városban igen népszerű műhelye az Alapfokú Művészeti Iskola, amely kitűnő utánpótlás nevelője a városban működő néptánc együtteseknek. Az 1950-ben alapított, többszörösen kitüntetett, a világot bejáró, jelenleg Gyalog László művészeti vezetésével és a Téglás zenekar zenei támogatásával működő Körös Táncgyűtes és a néhány éve alakult, de igen színvonalas repertoárral rendelkező Végvár Táncgyűtesnek.

1991 óta minden év augusztus

20-án és az azt megelőző napokban rendezik meg, a Minden Magyarok Nemzetközi Néptánc Fesztivált, ahol eddig 22 országból 70 együttes szerepelt. Elsősorban a Kárpát-medence magyar táncosai, de voltak már résztvevők Dél-Amerikából és a Távol-Keletről egyaránt.

A város, annak élete mindig is termékeny talaja volt az irodalomnak. A XX. század jeles irodalmárai között szerepel Simonyi Imre, aki a „régii” Gyula megénekelésével vált a város költőjévé. A Kossuth díjas Krasznahorkai László regényeinek színtere is az alföldi kisváros és környezete, melyben fiatal éveit töltötte. A fiatalabb generáció is megtalálta művészetét éltető közegként a város hangulatát, figuráit. Az országos szinten is jegyzett Kiss Ottó (Visszafelé hull a hó, Tevan 1997; Szövegetek, JAK füzetek 1999; Csillagszemű Mária, Móra 2002; Angyal és Tsa, Palatinus 2003; Javrik könyve, Palatinus 2004) és Kiss László (Szindbád nem hazamegy, Tiszatáj könyvek 2003) műveiben tetten érhető maga a város vagy a Dél-alföld világa.

Az irodalommal kapcsolatban feltétlenül megemlítendő az egyik legszínvonalasabb irodalmi folyóirat, a Bárka. Melyet ugyan Békéscsabán adnak ki, de annak főszerkesztője Elek Tibor és szerkesztői nagyobb része Gyulán él. A folyóirat rendszeresen ad lehetőséget a békési szellemi élet kiválóságainak. A Bárka szervezi a Gyulai Várszínházzal közösen nyaranta megrendezendő irodalmi fesztiválokat, jelentős közönségsikerrel.

Elérkeztünk a gyulai kulturális élet országosan legismertebb részéhez: az idén a 43. évadját kezdő Gyulai Várszínházhoz. A teátrum a téli félévben kamaradarabokkal kényezteteti a régió színházzsűrtő közönségét, nyáron pedig nyugodtan nevezhetjük Magyarországon egyik kiemelt kulturális eseménynek azt

az összművészeti fesztivált, amely júliusban és augusztusban gazdag kínálatával várja a város lakóit és a szépszámu idelátogatót. A várszínház fontos műhelye a magyar drámának, de a könnyedebb műfajok is megtalálhatóak a kínálatban. Az operától az operettig, a képzőművészeti kiállításoktól a jazzig csemegézhetnek a művelődni, szórakozni vágyók.

Elmondhatjuk tehát, hogy a város méretéhez, gazdasági helyzetéhez képest a gyulai alkotók tevékenysége igen változatos, s tevékenységüket a városvezetés igyekszik erejéhez mérten támogatni. Ahhoz viszont, hogy ideális legyen az alkotómunka, hiányoznak az igazi szellemi vezérek, hiányzik a mecenatúra. A pályázati rendszer hatékonyabb kihasználásával és a kommunikáció javításával léphetnének előre és ismertethetnék meg munkájukat a szélesebb közönséggel. Hisz Simonyi Imre szavai érvényesek jelen idejű megfogalmazásban is:

„Volt itt valami nagy erő valami derűs erőtlenségre és volt valami vakmerő – már alkotásszámba menő – mélyen megfontolt céltalanság.”

Mely kitűnő táptalaja a művészi alkotásnak.

Kukár István

1. Szőke Sándor: Nóniusz
2. Kohán György: Csorda alkotmánykor
3. Székelyhidi Artilla: Könyöklő akt
4. B. Jász Jolán: Görbe tükrön át
5. Az új Kossuth tér látványterve
6. Vaclavszky János: Tánc
- 7., 8. A Gyulai Alkotókör (GYAK) kidványai: Szarkaláb keringő, Kútvesztő, Mostkor

2.

3.

4.

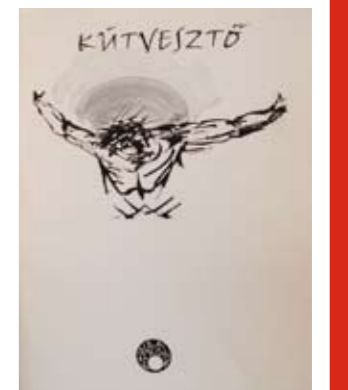
5.

6.

7.

8.

Álomtalálkozó

**„Itt a tavasz, ez klassz
A sebesség, a ritmus,
a jövő, Isten
Ne kísérs,
nekem ne beszélj be,
hogy jobb a sitten...”**

Pedig azt mondják, ajánlott lenne ilyenkor egy kis jókedvébresztő sétára indulnunk, nyakunkba véve a várost, kiszabadulni kicsit a műtermi lét monotonnak tűnő magányából és rácsodálkozni újra arra, amit sokszor sokan elfelejtünk vagy – még inkább – tudatosan elzárunk magunktól. Történetesen azt, hogy a festészetén kívül is van élet és nem is akármilyen. A nevertgélve sétáló gimnazisták, a fagylatos családok, a kocogók, a megnyíló kerthelyiségek zizegő világának hosszabb – szívemből egyébként őszintén felcsendülő – méltatásától most eltekintek, annál a belső félelmenél fogva, hogy a művészvilág egy bizonyos része mára bármilyen romantikus gondolat felvetését a naivitással, közhelyességgel, giccsességgel azonosítja. Számukra nincs strandolás, foci, talpcsiklandozás, akciófilm-nézés, pingpong... csak a művészet örökös súlya, csupa nagybetűvel. Amivel egyébként az égvilágon semmi probléma sincs, csak azt nem értem, anno miért sértődtek meg sokan Hundertwasser kelet-európai művészekről

Valóban, azt hiszem tényleg igaza volt Pajor Tamásnak, az egykori Neurotic zenekar frontemberének, eme „nemes” évszak „méltatásakor”, hiszen az ideit évet tekintve is jócskán ránk fért már végre egy kis napfény. Agyunk megkezdheti szokásos kiolvadását, testünk felszabadulhat a ránehezülő ruharétegek szorítása alól, szemünk vidámabban csatangolhat végig kedvenc utcáink ingoványos kacskaringóin. Talán kevésbé gondolunk ilyenkor betegségeinkre, hiszen Csontváry óta jól tudjuk, a cirógató napsugár, a szín sok mindenre gyógyír, még akkor is, ha szerény hazánk közgondolkodása európai tekintetben élen áll a mindent beszűrítő peszsimizmus versenyében.

alkotott éles kritikáján? Hiszen nincs abban semmi vállalhatatlan, hogy rosszkedvű ország rosszkedvű művészei rosszkedvű alkotásokat hoznak létre, bár hazánkra tekintve helyesebbnek érezném az egykedvű, vagy még inkább a kedvtelen kifejezés használatát – természetesen tisztelem kifejezve a számos kivétel számára.

Azonban egy ilyen kellemes évszak kezdetén mégis úgy látom, bizonyos dolgok még karakterisztikusabban rajzolódhatnak ki, mint az év más időszakában: nevezetesen a tátongó úr a művészlét és úgy általában az emberek életvitele között. Bár elmondhatjuk, hogy kis országunkban senkinek sem egyszerű. Az, aki járt már valaha tél vége, tavaszéle időszakában az Ernst Múzeum csodálatos épületének történelmi falai között a fiatal képzőművészek számára rendezett Derkovits Gyula ösztöndíj-pályázat beadásának napján, valóban szembesülhet a tragikus ténnyel: művészetünk állami finanszírozottságának emelődő hiányával.

A felbolydult, méhkasra emlékeztető műtárgy- és művészdszungelebe néhány általam nagyra tartott festővel látogattam az idén, többek közt Vasziliy Kandinszkij, Amadeo Modigliani, William Blake, és maga Derkovits Gyula társaságában. Mivel „álmotalálkozó” számomra is meglepő tanulságokkal szolgált, a következőkben ezt kívánom megosztani Önökkel.

Összejövetelünket elég korai időpontra beszéljük meg, hiszen ennél a pályázatnál érdemes már reggel kilenc előtt a kapuban toporogni, ha műveinket viszonylag normális helyen szeretnénk prezentálni a zsűri számára. Nem beszélve arról, hogy nincs méret meghatározva, tehát ha nem vagyunk elég fürgék, elveszhetünk az óriási festmények és szobrok, installatív művek garmadájában.

Gyula volt ott elsőként. Amúgy sem lakott messze, a Hunyadi térről jött, még a piacon ivott egy kávét reggel. Jókedvűen köszöntött: – Szevasz Marci! Hol vannak a melóid? Van egy cigid?

– Persze hogy van, Balthustól kaptam. Te, Gyula, idén biztos összejön már neked ez a díj, a képeid is erősek, meg hát rólad is neveztek el ezt az egészet, most már ideje lenne.

– Köszö, kedves, hogy ezt mondd, de te is tudod, hogy évek óta küzdök, lassan már olyan leszek, mint ez a hal a képemen. Meg valaki mondta nekem még a múltkorinál, hogy jó amit csinálsz, de azért rajzolhatnál többet, ez még így nem elég újtárgyas... Szóval, nem tudom mi lesz. Iszonyú hideg van, te nem fázol? Egyébként nem tudom mi van Kandiszkijjal, bead idén?

– Hát persze, hogy be. Új sorozattal készül, valami sárgákról, meg pirosról hadart, az előbb hívott a mobilomon, hogy mindjárt itt lesz. De nézd, ott jön. Vasziliy sebes léptekkel és szokásos hihetetlen eleganciájával ugrott elé.

– Sziasztok, srácok, segítenétek? Le kéne pakolni a kocsirol a három festményt, tudjátok, mi van, a sofőr úr mindig siet.

– Természetesen. Akinek taxira is telik...

– Jaj, Márton, ne légy már ilyen poénos! Tudod, hogy a Strabag díj óta semmit nem kaptam. Az NKA folyton visszadobja az anyagom. A „Határozott Rózsaszín” című képekre két éve nem találkoztam, és még az a fránya DLA sem akar összejönni, pedig lenne kedvem tanítani.

– Ok. Bocsi, csak vicc volt, ne vedd a szívedre. Egyébként is Gyula szerint és szerintem is szuper ez az új sorozatod. Te, egyébként ki az a fazon ott a múzeumkapuhoz dőlve, szárnyakkal a hátán?

– Hát, ő William Blake, a költő, aki egyébként nagyon jó rajzos. Csodálkozom, hogy itt van, hiszen ő még csak idén végez a Képzőn. Gyertek, bemutatlak benneteket.

– Hello William. Hadd mutassam be Gyulát és Mártont, mindketten festők.

– Örvendek. Hallgassátok meg legújabb töredékemet: Örült – mondták énram, s rád, hogy: „Hülye”. Vajon rád vagy rám irigyebbek-e?

– Öregem ez kitűnő, nagyon ott van. Mit hoztál?

– Semmit. Majd jövőre a diploma után, csak még a nyelvvizsgával vannak gondjaim. Meg egy csomóan buzdítanak, hogy készítsék videó-műveket, mint ez

a Bill Viola az intermédiáról. De nekem ez nem megy, nem értek ezekhez a kutyúkhöz, nem vagyok korszerű szériából gyúrva. De figyeljtek már, ki nyitották a kaput, siessetek!

Ezután kis versenylovaként felrohantunk a kiállítóterbe, uszkve százhatvanan, patáink kopogása ritmikus dallammá szelődött. Nyargalásunk közben láttam az Erasmusról hazatérő Gauguin, aki épp elég ideges volt, mert nem volt nála vízszintező, meg azt hiszem, a szögei is elfogytak. De ott volt Klee gyönyörű akvarellel, Vincent egy bakancsos művet hozott, Matisse „A zenét” próbálgatta „A tánc” fölé tenni. Courbet-ék külön kis csoportba verődtek a realistákkal. Nicolas de Staël szomorúan töltögette átvételi lapját, Picasso meg a fél nagytermet elfoglalva páváskodott, mellette a szelíd Juan Gris szöszmötölt. Arp és Giacometti gyönyörű szobrokat hoztak, egyébként Arp már negyedszer próbálkozott és elég idegesnek tűnt. Úgy hallottam, nem vették fel a FKSE-be sem. Krasner az egyik sarokban sírt, mert Pollock megint tök részegre itta magát a szomszédos kocsmában Modival. Állítólag Jacksonnak eleve van ebből az országból, ki akar menni Amerikába, azt mondja, ott talán szeretnék, amit csinál. Később Warhol is fel-tűnt egy percre, azt mesélte, vesz magának valahol a külvárosban egy ehhez hasonló múzeumot, létrehoz egy pályázatot és minden évben megnyeri.

Később elcsigázottan hazaindultam drága feleségemhez. Az utolsó hang, ami megmaradt bennem, Derkovits Gyula köhögése volt, mely szinte áthasította a termék falait, mint egy sebzett ló nyüszítő, vértől habzó jalkiálltása.

Aztán másnap folyamatosan csörgött a telefon. A barátaim szomorúan konstatálták a tény, jövőre

Kijelentés II. 100x100 olaj-vászon

ugyanígy, ugyanott. Én pedig elmerengtem azon, hogy meddig mehet ez még így, meddig lepjük meg csupán magunk magunkat jó képekkel, a külső érdektelenség elől saját kuckóinkba húzódkva? Egyaránt sajnáltam a pályázókat és szántam a zsűrit, mert a döntéshozatal véleményem szerint így, ilyen feltételek mellett szinte megoldhatatlan feladat bárki számára. Ugyanakkor örültem a nyerteseknek, mert legalább van valami kicsi állami kapaszkodó nekünk, művészeknek is. Másrészt viszont ebben a formában, ezzel a megalázóan kevés, meghatározott ösztöndíj-létszámmal a felnövekvő magyar művészgenerációk sorát teszik versenylovakká, akik, ha kell, barátjukat fellökve, csak az abrakot tartják szem előtt, mert éheztek őket.

Ha egy paripától megvonják a szabad létezés szinte minden gyakorlati segítségét, elfelejt „repülni”, pedig erre a szárnyalásra mindannyiunknak nagyon nagy szükségünk lenne. Főleg így tavasz környékén.

Györi Márton

Derkovits ösztöndíjasok:

I. évfolyam

Bartalus Sándor szobrászművész
Előd Ágnes szobrászművész
Éltes Barna szobrászművész
Kaszás Tamás Tibor képzőművész
Király Gábor festőművész
Orosz Klára szobrászművész
Palatinus Dóra szobrászművész
Somogyi Laura képzőművész
Szabó Ádám szobrászművész
Tamási Claudia festőművész
Uglár Csaba képzőművész

II. évfolyam

Baditz Gyula szobrászművész
Baglyas Erika képzőművész
Erős Apolka szobrászművész
Galbony Attila képzőművész
Péli Barna képzőművész
Horváth Kinga grafikusművész
Huszár Andrea képzőművész
Iski Kocsis Tibor festőművész
Lendvai Ádám képzőművész
Menasági Péter szobrászművész
Szmrecsányi Boldizsár szobrászművész

III. évfolyam

Benczúr Emese képzőművész
Berentz Péter grafikusművész
Erős Ágost Koppány szobrászművész
Farkas Zsófia szobrászművész
Juhász Dóra festőművész
Keserue Zsolt képzőművész
Kővári Attila festőművész
Miksa Bálint festőművész
Nyári Zsolt szobrászművész
Vásárhelyi Zsolt képzőművész

Scarlat Anna

A műfordítás: alkotás

Valahol mindig megmarad a mű

Egyszerű axióma. Igen, a műfordítás alkotás. Néhány gondolat erejéig szeretnék mégis erről írni.

Vajon elképzelhető lenne emberiségünk története tolmács és fordító nélkül? Babel tornya óta semmiképpen sem, úgyhogy egyesekre feladatként hárul a tolmácsolás vagy a fordítás. Golyóbisunk legnagyobb hódítói sem vitték volna sokra nyelvtudó futárok, kémek, tollforgatók nélkül. Persze, mindig létezett egy-egy nagy világnyelv, amin a kancelláriák kommunikáltak. De a hódító uralkodókat egzisztenciális érdekek fűzték alattvalóikhoz, akiknek a parancsokat csak a saját nyelvükön lehetett közvetíteni. Az emberek mindig egymásra voltak utalva: meg kellett értsék egymás mondandóját.

Példának okáért ott voltak a kereskedők, akik utazgatásuk során nem csak árut hoztak-vittek, hanem híreket is. Ehhez pedig nem csak mutogatásra, de nyelvtudásra is szükségük volt. Nem beszélve a meghódított népek fiairól, akik gyakran már kicsi koruktól a hódító nyelvén tanultak, hogy aztán tolmácsok, fordítók, majd akarva, nem akarva kultúrák interferenciáinak megvalósítói legyenek.

Oly egyszerű és normális a könyvespolcokon régieknél régiebb vagy újabbnál újabb könyveket találni! Amikor fellapozzuk a Biblia hártávékony lapjait, nem igazán gondolkodunk el azon munka mennyiségén és minőségén, amelynek eredményeként ma a világ annyi országában saját nyelvünkön olvashatjuk a „Könyvet” és még sok egyébbet. Pedig ez nem volt mindig ilyen egyszerű.

Vallásaink papjai, szerzetesei hosszú-hosszú évek alatt nem csak türelemmel másoltak a hideg kőfalak mögött, de fordítottak is, már jóval a guttenbergi „mértöldkő” előtt. Persze a nyomtatás hatásosabbá tette munkájukat, a lefordított művekhez ekkor már többen hozzáfutottak.

A fordítói munkát lassan-lassan átvették a nyelveket ismerő „civiliek”. Talán azt is mondhatnánk: a fordítás szükségé vált. A tudományok, a gazdasági és kulturális élet fejlődése és terjedése természetesen megkívánta a nyelvek közötti átjárást. Miután megtörtént a Biblia lefordítása, a betűismerők szakítottak időt olvasására, de kezdtek megismerkedni a már a saját nyelvükön hozzáférhető irodalmi alkotásokkal is.

Nagy lendületet e munkásság a XIX. századtól kapott. A nemzeti államok létrejöttével ugyanis a

nemzeti nyelvek fejlődése és az e nyelvekre fordított művek olvasása meghatározó tényező lett a szükséges műfordítás szempontjából. Számos egyetemi tanszéken már a XIX század végétől a nyelvi oktatás egyik fejezetét foglalta el a műfordítás, mint tananyag. Ma már önálló tolmács és fordító tanszékek működnek, melyeken nem csak műfordítók és tolmácsok, de szakfordítók is végeznek – akikre az Eu-

Tagadhatatlan, kevesen tartják észben egy mű fordítójának nevét. Pedig itt is létezik hierarchia. Mesterek, akik egy életen át csak ezzel foglalkoznak. Ők, akik egész irodalmakat ültettek át saját nyelvükre, hazájukban valóban ismertek.

rópai Unió intézményrendszerében egyre nagyobb szükség van.

Egy-egy író berobbanó világsikere vagy éppen csak bizonyos országokra vonatkozó népszerűsége nagymértékben a műfordító tehetségétől, hozzáértésétől függ. Mily bensőségesen, mily érzékenyen kell ismernie a műfordítónak a lefordítandó alkotást! Jártasnak kell lennie a metaforák, átvitt értelmű írói képek, szimbólumok erdejében, nem beszélve a szójátékok, archaizmusok vagy éppen a szleng világáról. Mekkora verseny önmagával egy-egy rész, egy-egy mondat vagy csak egy-egy szó megtalálása! Amikor tudja, hogy leírta, ott van, de nem az, amit akar, ami megfelelő. És egyszer csak beugrik. Az. A jobbik, a

találób, az odaillőbb. Ami pontosabban fedi azt az értelmet, amit a szerző akart. És főleg szebb, költőibb, varázslatosabb. Kifejezőbb! Lehet, hogy éppen éjszaka az ágyból mászik ki, amikor beugrik, napokig nincs miatta nyugta vagy éppen baráti társaságban egyszer csak véletlenül valaki pont azt a szót ejti ki, és ő már rohan a szövege felé. Ilyenkor legyen áldott a számítógép, hiszen csak beüti a megkeresendőt, és helyette már írja is a megtalált kis kincset. Hogy fáradtságos, hogy türelmet igényel, hogy javítást javítás után, variáns variáns után, amíg végre félrelehet pihenni? Ez evvel jár. Azután előveszi olvasmányként. Jól hangzik, érthető, élvezetes, pontos stb. stb.? Lesz sikere? És mikor mindez bejött, akkor picit elképze-
zeli, hogy az övé is. Megszületett, immár hányadszor? Hiszen egy eredeti mű annyiszor születik újra, ahány nyelven csak megjelenik.

Műfordítók hada sorakozik fel minden országban. Tagadhatatlan, kevesen tartják észben egy mű fordítójának nevét. Pedig itt is létezik hierarchia. Mesterek, akik egy életen át csak ezzel foglalkoznak. Ők, akik egész irodalmakat ültettek át saját nyelvükre, hazájukban valóban ismertek. Munkájuk révén nem csak idegen szerzőket ismerhetett meg az olvasóközönség. Nem, ez túl kevés lenne. Megismerhette mindenkorai emberi létezésünk fontos szerzőit.

Írók, akik fordítottak és alkotói idejükéből raboltak el azért, hogy az olvasó kapjon, kapjon, ismerjen

meg mást, másokat, is. Fordítók, akik talán soha nem válhattak egyéni szerzőkké, mert számukra a műfordítás kihívásként, feladatként vált fontossá. Tehetségük kiteljesedését a műfordítás hozza meg. Munkájuk közben behatolnak egy adott mű intim belsejében. Elérik a szerző gondolatvilágának szerkezetét, együtt lélegeznek vele. Együtt sírnak vagy örülnek a mű hőseivel, idegesek lesznek vagy éppen örömteli állapotot élnek meg a szerző által kitalált történetekben. Minden eredeti mű stílusa, belső rendszere, a szerző érthetősége, egyszerűsége vagy bonyolultsága állandó hatása alatt tartja a mű fordítóját. Mondhatnám, hogy a szerző belső nyugalma, egyensúlya vagy örülete egyenesen hat a műfordítóra.

Félelmetes még belegondolni is, mi lenne ha... nem lenne lefordítva az ógörög irodalomtól máig minden, ami ott sorakozik könyvespolcokon. Persze, félelmetes tudomásul venni, hogy az olvasók száma apad. A kiadók mennyisége hiába szaporodott, akár a gomba eső után, a világ kevesebbet olvas. Hiánycikk lett az IDŐ. És éppen az irodalmi fordítások jelentenek problémát. Megjelenik akárhol egy fontos, de terjedelmes mű. Újra és újra nyomják, tehát sikeres. Lefordítása azonban sajnos komoly ellenállásba ütközik. A kiadók általában rövid könyvek átültetésébe egyeznek bele, lehet bármilyen nagyszerű is egy mű. Nem beszélve az újrafordításokról. Számos nagy klasszikus több változatban létezik, s mindegyik hordoz magában egy egyszerű elemet, az adott korszak nyelvi jellegzetességét. Ma sorra mindet újra le kellene fordítani, hiszen a nyelv alakul, változik. Oly fontos lenne a fiatal olvasóközönség számára, hogy megfelelő nyelvezetben olvashassa világunk szépirodalmát!

A „mai olvasat” fontosságát leginkább talán a rendezők érezték meg. Amikor színpadra akarnak vinni egy régi alkotást, felsorakoztatják fordításának minden fellelhető változatát, és ezek fölhasználásával megteremtnek egy új szöveget, a leendő előadást. Természetesen a munkába bevonják a műfordítót, mint szakembert. A színpadon kimondott szó varázsa, szípkázása élő nyelvvé alakul, még ha évszázadokkal, vagy évezredekkel ezelőtt íródott, akkor is. Másképp nem jön be a taps, a siker Persze lehet egyszerű a szöveg és pocskék a rendezés vagy a játék: egy előadás kimenetele összetett eredmény.

Befejezésként csak annyit: a műfordítók szorgalmas, áldozatos munkája nélkül idegen honbeli költészetek, színpások, drámairodalmak varázsától mostohán megfosztva élünk, és nem ismerünk világunk nagyszerűségét. De vigyázat! Ehhez is, mint minden máshoz, TEHETSÉG szükséges, hiszen

egy idegen nyelv kitűnő ismerői közül nem lehet mindenki egyszerű fordító.

Könyvtárak pusztultak, égtek porig, de... megmaradtak valahol a lefordított művek. Hiszen valahol mindig megmarad a mű, „az sohasem ég el”, mondja Bulgakov Mestere.

Tizenhét évvel ezelőtt valahol Romániában a lányok martaléka lett egy csodálatos egyetemi könyvtár. A bokáig érő szürkés-zöld könyvhamuban állva elébem jött egy nagyon fiatal egyetemista lány. Egyetlen épen maradt fedőlapot tartott elem. „Nézd csak, hát nem egyszerű? Pont ezt találtam meg épségben.” „Mutasd”. „MADÁCH Imre: Ember tragédiája”. „Kislány, tudod...” „Igen, olvastam: Ember, bízva, bízz!” Persze. De ott, akkor, a mű egyik legnagyobb fordítása vált hamuvá. De a könyvtár újjá épült, és a bizakodás meghozta eredményét. A világ minden nagy könyvtára segített feltölteni az új polcokat.

A Pegazus nyomában

– Miklosovits irodalmi panteonja –

Ritka az a szépirodalmi kiadvány, mely nem tartalmaz képzőművészeti alkotást. Talán legtöbb a könyvekben a grafikai illusztráció, de található a versek mellett szobor, fotó is szép számmal. Mégis kevés azon képzőművészek száma, akik évtizedeket szentelnek költők, írók műveinek átültetésére. Miklosovits László közéjük tartozik. Közel húsz évvel ezelőtt írta egy kiállítási katalógusa fülszövegébe: „az irodalom és költészet iránti vonzódásom és Nagy László költő bátorítása további munkáimra különleges hatással volt. Számos könyv tervezését és illusztrálását végeztem el.”

Valójában az Élet és Irodalomban megjelent grafikai általt országosan ismertté és művészi teljesítményéért elismertté. Persze akkorra már mögötte voltak a zalaegerszegi és budapesti diákévek, sőt, az irodalom szeretetét megalapozó élmények. A család ér-

mihályfalvi gyökerei, a nagypapa, aki könyvadászként bejárta Európa nagyvárosait és gyönyörűségei kivitelű könyveket hagyott rá örökül. Többek között a díszes Arany János-verskötetet, amelyre otthonuk padlásán talált rá. Talán nem véletlen, hogy évek múltán együtt, közös portrén ábrázolja Petőfivel, majd Arany balladáihoz és verseihez készíti grafikákat.

A tizenévesen árvaságra jutott Miklosovits a budapesti estékben is költők, írók barátságát keresi, találja. A már említett Nagy László tájszólásos beszédeiből ismeri fel nyugat-dunántúli származását és segíti elindítani pályáját. Ugyancsak a fővárosban ismerkedik meg Kormos Istvánnal, Lázár Ervinnel, Demény Ottóval, Juhász Ferencel... Könyvkiadók szerkesztői hívják, s bízzák meg könyvtervezői és illusztrátori feladatokkal.

Az Európa Könyvkiadó számos kiadványában leljük meg keze nyomát (Iwaszkiewicz: Mátér Johanna, Dosztojevszkij: Félkegyelmű...). Több alkalommal illusztrálja a Móra Könyvkiadó Delfin könyveit, Lőrincz László, Hegedűs Géza köteteit, a Magvető Könyvkiadó kiadványait.

A Kner Nyomdában napvilágot látott miniatűr könyvek sorában Petőfi Sándor Az apostol című költeményéhez, Schiller Orleans-i szűz című darabjához készít rajzokat. Az időközben útjára indított Rakéta Regényújság is rátalál, a lap állandó grafikusa lesz. Keresztúry Dezső előszavával saját tervezésű-szerkesztésű, illusztrált Arany-kötetet jelent meg, mely rövid idő alatt eltűnik a könyvpiacról. A könyv megjelenését követően több, Arany János műveire kötődő grafikai kiállítással örvendeztet meg közönségét. Nemes gesztussal a nagykörösi Arany János Múzeumnak ajándékozta egy kiállítása teljes anyagát.

Miklosovits irodalmi panteonjában Kölcsey Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály, Madách Imre, Vajda János, Babits Mihály, Radnóti Miklós, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes és jelentős kortárs költőink együtt vannak jelen. Rajzait áthatja a portrékban megörökített

szellemisége, költészete, írásművésze. A bravúros kompozíciók utalásai, üzenetei egy-egy író életútjának, korának rajzos jegyzetei, melyeket a lényegre szorítkozva tár elénk. Rajzi sűrítései, leleményei ugyanakkor sohasem magyarázatok, hanem az alkotói szellemiség megnyilvánulásai. Teszi mindezt következetesen akkor, amikor az ellentétes és változatos művészi felfogásmódok és stílusok jegyében telnek az évtizedek.

Miklosovits a pöre léte tartalommal tölti meg. Az ő személyes élményei, lélektani indítatói – túl az irodalmi elvonatkoztatásokon – a napi lét leképezései is. Rajzai kifejezik az életre való figyelmet (Múza, Tájház, Göcseji ballada...). Képgrafikáiban, tudatosan vállalt művészi ábrázolásaiban helyet kérnek a végletesen személyes és univerzális élmények. Legegyszerűbb mondanivalójába is gondolati elemeket rögzít. Valójában azon az úton jár, amelyet a múlt század derekától a nagy magyar grafikus generáció (Csohány Kálmán, Szalay Lajos, Kass János, Würtz Ádám, Kondor Béla...) kijelölt.

Albertirsai otthonában – kissé távol a fővárostól – érdeklődése a határon túli magyar irodalom vonzásába kerül. A Szivárvány folyóirat alkalmat teremt, hogy ismerkedjen az új generáció képviselőivel, Mózi Ferencsel, Szűgyi Zoltánnal, Zalán Tiborral... Miután elsősorban Márai Sándor „hazatalált” verseit, regényeit, naplóját olvassa, egy-egy gondolata, üzenete Miklosovitsban új és új képet bont, grafikai futamokra készíti, melyek bemutatására első ízben egy Szivárvány-találkozó nyújt lehetőséget.

Ha Márai Sándorról elmondható, hogy az írásban találta meg élete értelmét, akkor Miklosovitsról is a grafika tekintetében. Persze nem csupán életüket termékenyítő hitükben, de szellemi függetlenségükből adódóan, a világról, hazáról alkotott felfogásaikban is találhatók közös vonások. Ugyanakkor Márai versei (Halotti beszéd, Mennyből az angyal, Magyarok...) ih-

letet adó forrásai is Miklosovitsnak. Képein a sajátos egyszerűséggel megjelenített végtelen és időtlenség, mintha a kimondhatatlant írná emberi zenékké.

Érezhetjük, hogy a tudatosság, ösztönösség és játékoság képkalkitói együttesében hogyan épül az irodalom és bölcsélet hazányi látomásokká, a vonalakba vitt emberi arcélek, madarak, fák, levelek, kövek... felmutatásával. Miklosovits ugyanakkor nem a tárgyi valóság hagyományos értelemben vett megörökítője, hanem gondolatainak képi kivetítésére törekvő művész, aki az üzenetei megformálásához keresi Isten útját. Pontosabban egy-egy földi lenyomatát, hogy aztán felrepítse a lélek tükreire.

Miklosovits irodalmi panteonja különös tisztelettel övezett elhunyt nagyságok emlékét idézi, de panteonját nem csupán

lezárult életutak építik. Miklosovits figyel az irodalom megújításáért munkálkodókra, életünk új értelmezéseit is vállaló költőkre, írásművészekre. Sosem kérdeztem tőle, de bizonyára azok közé tartozik, akiknek a vers olvasása, hallgatása nem ünnepi esemény, hanem éppoly természetes, mint szomjúhozónak vizet meríteni a kútból. Nem sorolható azok közé, akik évente a költészet napján ocsúdnak fel, ébrednek rá a költészet lélekemelő szépségére. Nem tűnődik azon, hogy kell-e a vers. Hogy hányan olvasnak manapság költeményeket. Talán a költők se gondolnak effélékre.

Nem is feladatuk. Az övék: a pillanatok varázslatából a kimondhatatlan megkísérelése, azaz a papíron megjeleníthető kép és vers.

Büki Attila

MIKLOSOVITS LÁSZLÓ grafikusművész 1944-ben, Zalaegerszegen született.

A budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban tanult, Újváry Lajos festőművész tanítványaként. 1966-tól rendszeresen kiállít. 1969-től a Fiatal Képzőművészek Stúdiója, továbbá Pest megyei tárlatokon és a Nagy István Csoport bemutatón szerepelnek grafikái.

1971-től a Képzőművészeti Alap, majd a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja. Számos hazai és külföldi csoportos kiállítás résztvevője (Országos Grafikai Biennale – Miskolc, Egyedi Grafikai Biennale – Bronx Múzeum New York, Magyar Szalon – Műcsarnok Budapest...). Több mint harminc önálló kiállítás (Cegléd, Albertirsa, Nagykörös, Budapest, Győr, Zalaegerszeg, Érd, Dunaújváros, Szentendre, Nagyvárád, Kolozsvár, Nagyszalonta, Kassa, Pozsony...) jelzi munkásságát.

Szívesen dolgozik könyvkiadók, folyóiratok megbízására. A nyolcvanas évek közepétől Márai Sándor művei inspirálták alkotótevékenységét.

Díjai, kitüntetései: Pro Museo (1978), Nimród-érem (1998), Hubertus-kereszt arany fokozata (2001), Pest megye Művészetéért-díj, Nimród-díj (2005).

Szerencse ősvény

Valahol a Plútón, vagy a Alderaanon, de még az is megtörténhet, hogy egy még közelebbi bolygón, élnek a lények. Nagyon bonyolult szerveződésekben. Emberi értelem számára szinte már felfoghatatlanul. Ráadásul folyton változtatják helyüket. Hol itt bukkannak fel, hol ott (egyes lények még amott is!). Nem lehet megállapítani, hogy miből élnek, mit esznek, egyáltalán kell-e táplálkozniuk. Fogalma sem lehet az embernek arról, hogy például szerelmesek szoktak-e lenni. Nincs egy jól megfogható általános jellemzőjük. Tudósok hada sem tudta még megfejtetni, hogy mi a létük célja, egyáltalán miért vannak a világon.

Egyes lények kifejezetten láthatatlanok. Ugyanakkor más lények kifejezetten szemet szúrnak. A láthatatlanok egyszer konferenciát szerveztek a láthatatlanság kritériumairól, s arra a megállapításra jutottak, hogy mivel nem tudják megmondani, hányan vannak jelen, azt el kell halasztani. Vannak olyan lények, akik szentül hiszik az igazukat. De vannak olyanok is, akik számára ez egyáltalán nem fontos, ők csupán sikeresnek tartják magukat. A lények egymás közt sohasem háborúznak, talán csak a láthatatlanokat kivéve, akikről viszont nem lehetnek információink. Vannak egészen rejtőzködő, sőt néma lények, de vannak szószátyárak és még hasbeszélők is köztük. A lényesség tehát megfoghatatlan. Az emberiség akkor van bajban, amikor a lényeknek azzal a típusával kell találkoznia, amelyek kizárólag csoportosan járnak. S ha még szószátyárak is! Jobb bele sem gondolni!

Vannak azonban olyan lények, amelyek elsősorban, s szinte kizárólag csak gondolkodnak. Semmi mást nem tesznek. Ez is fejtörést okoz az emberiség számára, hiszen képzelünk el egy láthatatlan, néma és gondolkodó lényt. Ez egyszerűen elképzelhetetlen. Persze, vannak kifejezetten nem gondolkodó, csupán érzelem-gazdag lények is. Ők szeretnek bennünket. Ezt onnan lehet tudni, hogy vannak érzelem-gazdag és egyben látható lények, akik ezt ki is tudják mutatni. Meg kell azonban jegyezni, hogy vannak köztük olyanok is, akik a specializáció olyan fokára jutottak, hogy már csupán önmagukat szeretik. Sajnos, nem mindig a gondolkodók közül kerülnek ki, ezért ez a magatartás még a békés típusú lényekből is (ez is egy népesebb csoport) ellenszenvet válthat ki. A gondolkodó lények ilyesmire még gondolni sem mernek.

De vannak kifejezetten balek lények is. Ők általában végítik az érzelemgazdagságot a gondolkodással. És nagyon jól láthatóak! Többségük szentül hisz a gondolat erejében, hiszen másképp nem tudná meggyőzni magát arról, hogy minden rendben van. Bár valójában nekünk embereknek fogalmunk sem lehet arról, hogy számukra mi, mikor van rendben. A lények típusai végtelen számúak. A legfeltűnőbbek az agresszívek. Ők elegítik a gondolat erejébe vetett hitet, az érzelemgazdagság nyújtotta belső békével. Mondhatnánk, teljes lelki nyugalommal agresszívek. Nagyon feltűnőek, kivéve persze, ha egyben láthatatlanok is. Ilyen esetekben fordul elő, hogy az áldozattá váló lény nem tudja, hogy ki és miért bántja. Vannak azonban olyan lények is – nevezük őket könnyedeknek – akik semmi különösöt sem akarnak, csupán egy-két percet lekötöni a másik figyelmét. Lehet, hogy ez a szöveg is egy ilyen lény sugallatára született. Ja, igen! Elfelejtettem mondani, hogy a lények alkalmanként szeretik helyettesíteni az embert. (Persze nem minden lény ilyen és nem is minden embert lehet helyettesíteni)

Láthatjuk (vagy nem láthatjuk) a lények nagyon bonyolult feladányt jelentenek az emberiség számára. Mekkora szerencse, hogy olyan távol élnek tőlünk!

Diós Eugén

Klubkártya, magántőke, kiállítások, új pályázatok

A művészeti pezsgés klubja

Ha épp a hónap első csütörtöke van, s délután öt óra felé jár az idő, érdekes benézni az Magyar Írószövetség klubhelyiségébe, ahol – most már mondhatjuk – hagyományosan megrendezésre kerül a MAKtár Klub havi összejövetele a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány és a Magyar Írószövetség közreműködésével.

A klub szervezői egy olyan művészeti klubot szándékoztak teremteni, amely az alkotóművészet egészéhez szól, rendszeres, közös találkozóhelyet biztosítva a különböző művészeti ágak képviselői számára, teret adva az együttgondolkodásra, mindig más-más – az alkotóművészet területét érintő – esemény kapcsán.

A márciusi klubrendezvényen is nagy számban vettek részt alkotóművészek barátaikkal, ismerőseikkel, akiket ezúttal a Pannónia Consort Quartett tagjai: Kóródi Júlia, Szűcs Ilona, Kolozsvári László és Várhegyi Lajos szórakoztattak kamarazenéjükkel. A klubrendezvény apropója a 2006. január 21-től az Arany János úti metrómegállóban rendezett kortárs, köztéri, összművészeti kiállítás volt, melyet a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány kezdeményezésére a Béres Alapítvány felkarolt. A metrómegálló hirdetősi felületeit biztosító Multireklám Rt-nek köszönhetően, a kiállítás a tervezett egy hónaphoz képest, 2006. március 2-ig volt látható.

Joggal merülhet fel a kérdés, vajon mit keres a Béres Alapítvány egy kiállítás megszervezése mögött? Létrejöttkor - 13 évvel ezelőtt -, az alapítvány feladata a Béres Rt karitatív tevékenységének koordinálása volt. Küldetése a részvénytársaság megalakulásakor fogalmazódott meg: társadalmi és nemzeti felelősséggel próbálnak tenni az emberek érdekében. Gyógy-szergyári múltjukat tekintve, elsősorban a gyógyításra fókuszálnak, és legjelentősebb támogatásaikat természetesen az egészségügy területén próbálják kifejteni. Viszont az élet teljességét szolgálva – mivel a fizikális egészséghez vitathatatlanul hozzátartozik a mentális egészség is –, felismerték, hogy a művészet milyen erővel képes kifejteni az emberek lelki egészségének

szolgálatában. Fontosnak tartják, hogy támogassák a tehetséget, azt az értékteremtő és értékrend alakító erőt, amelyet a művészet kifejt az emberekre.

A művészetszadalmat egészét szolgáló közalapítvány életében rendkívül nagy jelentőségű az a lehetőség, amikor magántőkét sikerül bevonnia a művészek kiállítási lehetőségeinek megteremtésére, mivel lehetőségeik – nemcsak e tekintetben – rendkívül korlátozottak. Mint több fórumon hangoztatták és hangoztatják maguk a művészek, ez a szféra rendkívül alulfinanszírozott, s kevés azok száma, akik felismerik az igazi értékeket, s a művészetben rejlő szellemi tőkét anyagilag is erősítik. (Lásd.: Dr. Ferenczy-Nagy István beszéde keretben).

A kiállítást hagyományteremtőnek szánták a rendezők, terveik szerint a következő években is a Béres Alapítvány - illetve lehetőség szerint a magántőke szélesebb körű – bevonásával, a főváros minél több közterületén, akár óriásplakátokon is szeretnék bemutatni a kortárs magyar művészet legjavát. Az

úttörő kezdeményezés felkeltette a Multireklám Rt. figyelmét is, s már most felajánlották támogatásukat a következő évekre vonatkozóan.

A jövő évi munka előkészítése már elkezdődött: első lépésként felkérték a most kiállító művészeket, hogy ajánlják egy művészársukat, akinek az alkotását szívesen látnák a jövőbeni kiállításokon. A felkérésnek minden művész örömmel eleget tett, s úgy nyilatkoztak, hogy temérdek pozitív visszajelzést kaptak a kiállítással kapcsolatban. Úgy tűnik, a közvélemény igényt tart az ilyesfajta kezdeményezésekre. Ahogy L. Simon László, a Magyar Írószövetség titkára cinikusan megjegyezte: „Valószínűleg egy-egy versrészletet többen olvastak ott el, mint ahányan valaha is meg fogják venni a könyveiket”.

A viccet félretéve, a kiállítás valódi célja a gondolatébresztés volt, hogy az utca emberének bemutassák a kortárs művészetet – formabontó módon plakátok által, mely a legalapvetőbb közösségi műfaj. A valódi értékeket eljuttatni azokhoz, akik keveset vagy egyáltalán nem járnak múzeumba, kiállításokra, megragadni a figyelmüket, felkelteni az érdeklődésüket. Egyszerűen, ahogy Dr. Ferenczy-Nagy István megfogalmazta: „Közelebb vinni a kultúrát az emberekhez”.

Örömteli tény, hogy Sólyom Erzsébet asszony, a magyar köztársasági elnök-felesége sorában elsőként vállalta egyik fő küldetésének a művészetek támogatását, s ezen belül a kultúra napi kiállítás fővédnöki tisztségét, melyre az előzetes egyeztetések alapján a jövőben is biztos számíthat a közalapítvány.

A kiállítás anyaga a későbbiekben bemutatásra kerül az Magyar Írószövetség Klubhelyiségében, valamint a Béres Alapítvány is tervez egy kiállítást a Béres Rt. székházában. (Mindkettőről bővebb tájékoztatást adunk a MAKtár újság hasábjain).

A következő klubrendezvényre a Költészet Napja kapcsán 2006. április 6-án 17 órától kerül sor, ahol a művészek kérésére két új kezdeményezést jelent be a két szervezet. Klubkártyát bocsátanak ki amely egyelőre szimbolikus jelentőséggel bír, viszont az elképzelések szerint a jövőben a kártyatulajdonosok széleskörű kedvezményeket vehetnek igénybe. A kártyát a klubrendezvényeken igényelhetik az érdeklődő művészek.

Emellett sor kerül egy pályázati kiírás meghirdetésére, két kategóriában, külön képző- és iparművészek, valamint irodalmárok részére, többféle témakörben.

Mindkettőt szponzori támogatással kívánják megvalósítani a szervezők, s szándékuk szerint szintén hagyományt szeretnének teremteni ezzel a MAKtár Klub keretein belül.

-SK8-

A MAKtár Klub törekvése, hogy minden klubülés alkalmával tárlatot nyithasson meg. Ez alkalommal Pető Barna képzőművész képeiből állítottak össze egy válogatást. Pető Barna az a képzőművész, aki más alkalmakkor a MAKtár klub kiállításainak rendezője szokott lenni, ezért szerették volna, ha mint alkotó is megjelenik a Klub közönsége előtt.

Pető Barna:

Tagja az FKSE-nek és a MAMŰ-nek. Alapvetően grafikus, viszont, egyaránt készít grafikákat, festményeket és installációkat. Munkáit gazdag anyaghasználat jellemzi. Leggyakrabban organikus anyagokat applikál alkotásaiba; bőr, fa, pelenka, szivacs, spárga, kávéfilter, seprűnyél, könyv, fólia, tányér, tapéta, szeg, kovakő, posztó.

Dr. Ferenczy-Nagy István beszéde (részletek): A művészetek viszonylatában nagyon sok változás történt az utóbbi időben, mely nem minden esetben volt pozitív. Amikor a Művészeti Alapot létrehozták, először társadalmi szervezet volt, majd államosított intézmény, később egy egyesületbe tömörült a tagság, mellette létrejött egy közalapítvány, amelynek vagyonát és lehetőségeit nagyrészt elvonták, közben pedig létrehozták a Nemzeti Kulturális Alapot.

A kezdeményezés önmagában pozitív, viszont elvették az alanyi jogon járó lehetőséget arra, hogy a megtermelt jövedelmet önzagatás útján osszák el a művészek. Ma is elosztják ezeket a jövedelmeket, de mindig kijelölt emberek, kijelölt helyeken, s nem maguk a művészek.

Az NKA léte számomra a jelenlegi formájában kétséges. Bármennyire is jelentős művészek a veze-

tői, kinevezett vezetők, akik politikai függőségben leledzenek. Nem lehet állami akarat függvénye az alkotóművészek jövője.

A jelenlegi állapot tarthatatlan, idejét múlt, s a politika erőlködése porhintés.

Az egész MAK-MAOE viszony viták keretében áll. Egy gumicsont, melyet bedobtak a teljes művészetszadalmnak. Lehet róla ÉS cikket írni, embereket lejáratni, de azt látni kell, hogy a problémának nincs megoldása sem a művészek szociális háttérére, sem a továbbképzés vonatkozásában.

A művészet jelenleg a legnagyobb anyagi alkotóerő lehetne, ha megfelelő módon kezelnék, és ha megkapná azt a lehetőséget, amellyel fejlődni tudna. Igaz ez bármely művészeti ágra. Az irodalmi műveket nem adják ki, ha nincs rá potenciális kereslet. Értékes műveket szalaszt így el a publikum,

mert ma az számít értékesnek, amit a nagyobb kiadók hajlandóak megjelentetni. Támogatás nélkül ma senki sem hajlandó „igényes” könyvet megjelentetni.

Az a törekvés, hogy a művészek önzagatással valósítsák meg a céljaikat, jogos törekvés. Olyan jogos törekvés, melyet több mint egy évtizede fojt el a politika. Egyetlen minisztérium sem dolgozik olyan törvénytervezeten, mellyel a művészetszadalm részére önzagatási szövet hoznának létre.

Ezt nem képes elérni sem egy közalapítvány, sem más szervezet. Ez egy társadalmi folyamat kell legyen, s nem indulhat ki egyetlen egyesülettől, hanem a művészek, a művészeti szervezetek összefogásával kell és lehet csak kumulálni az erőket, hogy lehetőségük legyen egy művészeti akadémiát vagy kamarát létrehozni.

Csöndtűkrök

Kádár Katalin a csönd művésze. Alkotói közege a csöndes nyugalom, képei elsősorban a vizuálisan nem megjeleníthető csöndet igyekeznek megragadni, de műveinek befogadása is meditatív elmélyültséget igényel. Jelenlegi tárlatán csak a víz csobogása, halk, ritmikus neszezése szakítja meg ezt a békés csendet. Hiszen tematikailag összetartozó műveket láthatunk: a képek szereplői vízesések, szökőkutak, vízvetők, vízköpők és az eső. A négy alapelem közül tehát a víz az alaptémája a bemutatott anyagnak, azonban különféle technikai megoldásokkal fejti ki az azonos tartalmat. Toll- és grafitrajzok, akvarell-, tempera- valamint tusfestmények, rézkarcok illetve szitanyomatok egyaránt megtalálhatók a kiállított művek között. Ezek a műfaji csoportok átlépi ugyan a tematikai határokat, de nem széttagolják, hanem egybefűzik a kiállított alkotásokat.

Kádár Katalin magát a vizet is minden egyes most látható képén megismerlése, antropomorf alakot adva neki, illetve emberi testrészek kiegészítéseként illetve a kompozíciókba. Így például a Szél Csehországban című képen a hullámvonalakból egy arcforma bontakozik ki, illetve néhol a vízköpő-fejek szájából szakállszerűen csobog a víz. Az ember jelenlétére más

módon is utalnak ezek a művek, hiszen az organikus jelenségek, az eső, a zuhatag mellett megjelennek az architekturális elemek: az emberarcú vízvetők, vízköpők és a szárnyas nőalakokkal díszített szökőkutak.

Bár a természetes és az emberalkotta formák harmonikus egységet alkotnak Kádár Katalin képi világában, ugyanakkor finom ütköztetésük jelzi, hogy bármennyire is szeretnénk, nem irányíthatjuk a természet erőit, jelen esetben a szabálytalan vízfolyásokat. Az ember létezése csak utalásszerű jelekből érzékelhető tehát ezeken a műveken, alapvető az organikus formák fenséges uralma, az alkotó átlénygülése érzékelhető a víz közegével, a tovagördülő hullámokkal és a szertelen csobogással. Az építészeti elemek: vízköpők, vízvetők sokszor groteszk elemekkel párosulnak. Ez is azt jelzi, hogy Kádár Katalin rendszerében ők képviselik a földi létet, a testi minőséget, míg a szökőkutak szírin- és angyalszerű lények által az égi és lelki szférához tartoznak.

Kádár Katalin az organikusnak ható felületeket és képelemeket úgy építi finom, csipkeszerűen fodrozódó részecskékből, mintha apró öltésekkel hímezne. Ez a műves fakturaképzés szinte minden művének jellegzetessége. Jelenleg a kompozíciókat felépítő apró

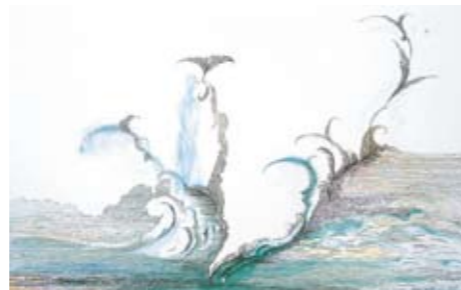

hullámvonalak és pontok egyértelműen a vízcseppek-re, a víz szélborzolta felszínére utalnak. Ugyanakkor az elmélyülten részletező grafikák mellett vannak olyan festmények, amelyek kalligrafikus vonalvezetése, lendületes felületképzése a nagyobb vízmozgások, hullámok, zuhatagok dinamikáját érzékelteti.

Kádár Katalin képei megállásra készítetnek, ki-szakítanak bennünket a mindennapok zajos magányából. Arra ösztönöznek, hogy befelé figyeljünk, vegyük észre belső történéseink, lélekzúdulásaink hullámverését.

Víztükröt tartanak elénk, amelybe belenézve nem (csak) önmagunkat látjuk.

Szeifert Judit

„Minden kérdésre van megoldás”

Szakmai öngazgatás, szakmai önkormányzat

Interjú dr. Lengyel Györgyi kurátorral

– Szinte sohasem hiányzik a Kuratórium üléseiről...
– A szüleim nagyon szigorúan neveltek. Ezért is van, hogy amit én elvállalok, azt igyekszem 100%-osan teljesíteni. Ezt a családból hozza valaki, vagy sehonnan. Borzasztóan nagy bennem a kötelességtudat, s ettől néha szenvedek is. Amikor 2001-ben erre a felkérésre igent mondtam, tájékozódtam, s tudtam, hogy ez nagy elfoglaltsággal járó munka. Háromhetente ülésezünk, 10-12 napirendi pontot tárgyalunk, 50-60 oldalas anyagokat kell átnéznünk. Szerencsére a Kuratórium minden tagja hasonlóan gondolkodik erről, s mindig gyorsan tudjuk pótolni az esetlegesen elmaradt üléseket.

– Korábban az államigazgatásban is töltött el hosszabb időszakot. Ez a fajta határozottság ott is hasznos lehetett.

– 1990-ben Szolnokon alpolgármesterként a humánpolitikai ügyek gazdája lettem. Az egészségügytől – eredeti végzettségem orvos – a szociális, sport, oktatási és kulturális ügyekig sok minden tartozott hozzám. Államigazgatási szinten itt találkoztam először a kultúrával. 1998-tól Hámori József és Várhegyi Attila kabinetfőnökeként dolgoztam a NKÖM-ban. Ez két nagyon szép év volt, elég, ha csak a Millenniumra gondolunk. Ezt követően a szegedi önkormányzatban dolgoztam. Jelenleg egy más tevékenységi körbe tartozó alapítvány igazgatója vagyok.

– Az eddigi tapasztalatokat hol tudja leginkább hasznosítani?

– Úgy gondolom, az államigazgatási tapasztalatok miatt is kért fel az Orbán kormány erre a munkára. A Minisztériummal ezer szál köti össze a közalapítványt, s az önkormányzati igazgatással is számtalan találkozási pont van. Elég, ha a műteremlakásokra, az alkotóházakra, a Képcsarnok galériáira gondolunk. Ilyen esetekben előny az, ha valaki ismeri az önkormányzati döntéshozatal szintjeit, illetve a vonatkozó jogszabályokat. A nyugdíjak, rendkívüli segélyek, méltányossági nyugdíjak esetében ezekre az önkormányzati szociális igazgatásban megszerzett tapasztalatokra építhetem. Részt vettem a méltányosság feltételeinek kidolgozásában. Tavaly előtt én javasoltam, hogy a nyugdíjkeret – jogszabályváltozás elmaradása miatt – megmaradt összegét rendkívüli segélyezésre fordítsuk év végén. Úgy gondolom, hogy jó helyre került ez a pénz, mert tavaly a Kuratórium ismét meghirdetett egy ilyen keretet. 16 millió forint körüli összegről van szó.

– Miként látja a nemrégiben alakult Művészeti Tanács szerepét?

– A Művészeti Tanács a feladatkörébe tartozó előterjesztéseket véleményezi. Ez egyszerűen megnehezíti a munkaszervezet munkáját, mert a Kuratóriumi ülés előtt két héttel már rendelkezésükre kell bocsátani az anyagokat, míg a kurátoroknak csak egy héttel korábban. Egy bölcs Kuratóriumnak oda kell figyelni a tanács véleményére, hiszen tagjai naprakész információkkal rendelkeznek a művészetszakszolgálat helyzetéről. Nekünk ezt a pénzügyi, gazdasági, egyéb szakmai, szakpolitikai szempontok közé be kell illesztenünk. Így a Kuratóriumnak tágabb összefüggésben kell a tanács véleményét elhelyezni.

– Konkrétan mely területeket fedi le a tanács tevékenysége?

– Döntően a művészeti és szociális jellegű ügyeket fedi le, de ez a kuratórium munkájának szinte 90%-át jelenti. A már korábban is létező, művészekből álló Lakásbizottsággal is jó munkakapcsolat alakult ki. Ez a példa is jelzi, hogy a tanáccsal is lehet ilyen együttműködést kialakítani. A Művészeti Tanács megalakulása óta tanácskozási joggal vesz részt a Kuratórium ülésein. Az ő jelenlétük nagyon fontos és értékes a számomra abból a szempontból is, hogy látják, a kurátorok milyen alaposággal, felelősséggel, időt és energiát nem kímélve végzik munkájukat. 4-5 órán keresztül próbáljuk – egymással is vitatkozva – megtalálni és meghozni az adott helyzetben lehetséges legjobb döntést. Tapasztalhatják, hogy ezek nem formális ülések.

– Milyen válaszokat tudna adni az alkotóművészek problémáira?

– Ez nagyon komplex kérdés. Kezdjük a nyugdíjakkal. Ezt a problémát valamilyen kormány végre rendeznie kell. Ezek a nyugdíjak nagyon csekély összegek. Nem biztosítják az emberhez méltó időskort a művészek számára. Gyakran, ezekből a minimális összegekből kell a művészeknek a műteremként is funkcionáló nagyobb lakást fenntartani és esetleg családtagjaik megélhetését is biztosítani. Az un. 40 év alatti problémáját is meg kell oldani. Véleményem szerint a jelenlegi

helyzetben szerzett jog sérült. Másik kérdés a mecenatúra hiánya. A Millennium egy fellendülő időszak volt, hiszen soha nem látott mértékű megrendeléseket kaptak a képzőművészek. Ezen a területen szintén lépéseket kell tenni. Harmadrészt pedig vannak olyan kérdések, amelyek kapcsán nem is értem, hogy miért nincs megoldás. Ilyen kérdés volt, hogy kértük a várossá nyilvánítás feltételei között szerepeljen egy galéria kialakítása. Hasonló a képzőművészeti alkotások 20%-os ÁFA szintje is, miközben az iparművészeti alkotásokon ez nincs. Miért van ez így? Ez az ÁFA szint jelentősen növeli a költségeket, ez egy nagyobb volumenű megrendelés, pl. egy köztéri szobor esetében komoly terhet jelenthet. Miért lehetett egy digitális fényképezőgép vásárlása kapcsán 30%-os SZJA kedvezményt kapni, és miért nem lehet ugyanezt, ha egy kortárs művészet alkotást vásárol a polgár? Megjegyzem ez a legális műkereskedelmet is erősíteni. Felmerül a köztestület kialakításának kérdése is. Úgy gondolom, hogy amennyiben két lépcsőben megy végbe, maguk a művészek is jobban megértik, s talán a döntéshozók is jobban elfogadják ezt az egyébként teljesen támogatható ötletet. Első lépcsőben alkotóművészeti kamarát lehetne kialakítani – s ezen kifejezetten a MAOE tagságát értem –, amelyhez az államnak feladatokat kellene átadni. Gondolok itt többek között a Lektorátus egyes feladataira, s emellett a szerzői jogok ügyeinek kezelésére. Az a cél, hogy a kamarának állandó bevételei legyenek, s létrejöhessen egy szakmai öngazgatás, szakmai önkormányzat. A két lépcső azért is szükséges, mert ennek olyan pénzügyi feltételei vannak, amelyek a mostani államigazgatási reform céljaival nem biztos, hogy mindenképpen összeegyeztethetőek. Maga az államigazgatás tehetetlenségi nyomatóka is nagy, nehéz egy új elképzelést elfogadtatni. A köztestület – hosszú távon – megoldhatná az alkotóművészek gondjait.

– Hallani vitákról az egyesület vezetése és a közalapítvány között.

– Nekem nincs a MAOE-val problémám, s valószínűleg nekik sincs velem. Azt gondolom, hogy ezek a viták nem a Kuratórium egészének szólnak, hanem egy-két ember személyeskedésbe menő ellentétéről van szó, amely mintegy átgűrűzik a Kuratóriumra. Én azt gondolom, hogy a Kuratóriumban nagyon becsületes munka folyik, a gazdálkodás takarékos és szabályszerű. Ezt az ÁSZ és a Minisztérium is kiemelte. Nem vagyonszerzés, hanem vagyonnövekedés volt az elmúlt időszakban. A vagyonelemeket is folyamatosan próbáljuk fejleszteni, felújítani Mártélyról Szigligetig. A beutalási szabályzat indította el a vihart. A szabályzatot azért támogatta a Kuratórium, hogy hatékonyabb, átláthatóbb, a mai technika – ügyintézés egyszerűsítő – vívmányait felhasználó, a gyakran üres férőhelyekre más bejegyzett szervezet tagjainak is lehetőséget biztosító rendszer alakuljon ki. Próbáltuk a rendszert mindenki számára átláthatóvá tenni. Először valóban azt gondoltam, hogy megsértettük bizonyos privilégiumokat. De a gond nagyobb, darázs-fészekbe nyúltunk azzal, hogy a fogalmat próbáltuk körülhatárolni, ma Magyarországon ki minősül művésznek. Ez sincs tisztázva, ugyanis a jelenlegi kulturális kormányzat ezt a kérdést a parttalan liberalizmus jegyében a lehető leghabosabban kezeli. Ugyanakkor 2006-ban a „kis kockás füzet”-hez visszatérni nem szabad, a szobafoglalásokat on-line rendszeren keresztül kell megoldani egy megfelelő átmeneti időszak után, amikor a régi és új egymás mellett működik. A sajtóban történő levelezgetés pedig nem szerencsés, főleg, ha a címzés sem pontos, mivel a munkaszervezet vezetője az előkészítésért és a végrehajtásért felelős, a döntéseket a Kuratóriumon kell számon kérni.

– A Kuratórium mandátuma júliusban lejár. Milyen tapasztalatokat adna át a következő Kuratórium tagjai számára?

– A költségvetés előkészítése során, a Kuratórium ne bázisköltségvetést készítsen, ne az előző évek számadatait hagyja jóvá, hanem beszéljék meg, hogy milyen feladatokat szeretnének megoldani, azaz költségvetési koncepciót készítsenek, s erre építve tegye meg a munkaszervezet a költségvetési javaslatát. Részemről, megfontolandónak tartom, hogy ne a teljes Kuratórium cserélődjön ki, legalább egy-két fő biztosítsa a folyamatosságot a jelenlegi Kuratórium alkalmas személyei közül. Szerintem fél, vagy egy év kell ahhoz, hogy teljesen „képhe kerüljön” az ember. A munkát a Kuratórium változásaitól függetlenül folyamatosan el kell látni.

Nemecz

Hiperrealizmus és gesztusfestészet

A berlini Collegium Hungaricum 2006 május-júniusi Lakner László-kiállításának egyik oka: a művész idén 70 éves.

Lakner már Budapesten a művészet alapkérdései foglalkoztatták: Mi a kép ma? Mi a hagyomány és a modernitás, a folytonosság és a megújulás, intuíció és tudatosság egymáshoz való viszonya? Társítható-e a vizuális valóság a számok, a betűk, az írás valóságával a 20. század kép-nyelvén?

Lakner az intellektuális művész elmélyültségével, a klasszikus művészetben nevelkedett szakmai művészetben keres és talál választ a fenti kérdésekre egész életművében. A kérdések sokrétűsége egy összetett, immár 50 éve épülő életműben tükröződik, amelyből a berlini kiállítás természetesen csak egy ízelítőt, egy válogatást adhat.

Az előbb Lakner intellektualitását, művészi tudatosságát említettem. Nem kevésbé jellemző azonban rá a szenzualitás, a képi koncepciót érzéki erővel közvetítő előadásmód, a verbális festő attitűdje. Tudatos képépítés és a gesztusra alapozott megjelenítés műveiben egységet képeznek, ritka szintézist eredményeznek. Lakner már első, még főiskolásként festett képeivel a magyar korabeli művészetben ismeretlen, új hangot szólaltatott meg. 1959-ből való kisméretű, tempera és kollázs-technikájú képét, az „Építkezést” Cartier-Bresson egy 1957-ben

Kínában készült fotója ihlette, amely a „Magnum” című nemzetközi fotomagazinban jelent meg.

1960-ban egy másik, ugyancsak a Magnum-folyóiratban megjelent fotó inspirálja Lakner a „Varrólányok Hitler beszédét hallgatják” című kép megfestésére. A kép ugyan követi az 1943-ból származó dokumentumfotót, de lakneri expresszivitással, érzelmi töltéssel. A fotón megjelenő semleges, hétköznapi női arcok Lakner víziójában Ilse-Koch-okká mutálnak, mozdulatlanágukban is a „Führer” tervének végrehajtóit sejtetik. A fekete-fehér fotót Lakner fanyar színekbe ülteti át, rózsaszín váltakozik kromoridzölddel, szürke nápolyisárgával. A hátsó falra applikált mikrofon egyben tükör is – mintha egy, a képen nem látható valaki szemmel tartaná a gyülekezetet. Ez a kép – mint ahogy Beke László egy tanulmányában fogalmazza – „avant la lettre”, – évtizedekkel megelőzi a „hyper”-, vagy a fotorealizmusnak nevezett későbbi festészeti irányzatot, amely ma, 40 évvel később, második reneszánszát éli. A fotó sosem vész ki Lakner eszköztárából, mint önálló, és mint közvetítő kifejezési forma.

Szimultán a fotó által inspirált képekkel Lakner az absztrakt festéssel kísérletezik. Ezek a kísérletek is elkerülik a „járt utat”: kollégái konstruktivista törekvéseivel szemben Lakner a spontaneitás, a gesztusfestészet irányában kísérletezik. 1961-ben festi az „Absztrakt kép” c. temperát, amelyen egyetlen kézmozdulat keveri egymásba a vászonra cseppentett színeket.

Az egy évvel korábban befejezett „Egy padlásszoba múltja”-ban már felhasznált kaleidoszkópszerű technika, a keveretlenül egymás mellé tett színek visszatérnek az „Absztrakt kép”-en mintegy sűrítve, redukálva, a tárgyiaságtól megszabadítva.

Többnyire kis méretű képek sora készül 1961-62-ben, figuratív fragmentekkel a síkszerű, kollázsolt, tasiszta alapfelületen. A „Godotra várva” és az „Atomkori szerelmesek” jó pél-

dái ennek a periódusnak, a szürrealizmustól (vagy ahogy Pernecky Géza elkeresztelte: „szürnaturalizmustól”) való eltávolodásnak.

A kisméretű tempera-képek készítenek elő az utat a „Sekélyvíz” és a „Planimetrikus vonat”-hoz, azokhoz a képekhez, amelyek Lakner már a hatvanas évek első felében generációja kiemelkedő festői közé sorolják.

Lakner 30 éves, amikor a „Rembrandt tanulmányok”-kal elkészül. Ez a kép Lakner magyarországi működésének csúcspontja, klasszikusnak nevezhető mű. Összefoglalja az európai művészet múltjával kapcsolatos gondolatait és összeköti a 20. század betűkben és számokban kifejeződő világképével. Összegző mű, mintha nem egy fiatal, hanem egy 60 éves művész festette volna. Nekem úgy tűnik: nemcsak az addigi, de egész későbbi pályafutása, eredményei már benne vannak ebben a képben.

A kép felülete, a textúra és faktúra-iránti érzékenység, amely már korai képeiben jelen van, Lakner egész életművére jellemző marad. Az egyértelmű, világos koncepció nála mindig a kivitelezés bravúros, a régi mesterekre emlékeztető igényességével párosul, a „foglatat”, az előadásmód értelmezi a kép témáját.

1965-67-ben kétszer is egy Rembrandt-képhez nyúl Lakner: az 1636-ban festett „Danae” ihleti meg. Az

egyik változat, „Danae I.” (ma a hatvani múzeumban), hasonlóan az egykorú „Menekülő” című képhez, applikációkat alkalmaz. A kép közepén, sejtelmes, sötétbe ágyazott, megfestett nőalakot egy plasztikus térd és alsó lábszár egészíti ki, a felső képrész egy zsákapplikáció (nem lenyomat, hanem „igazi” zsák) keretezi. A „Danae II.” kétrészes kép (ma a budapesti Ludwig Múzeumban) merőben más nézőszög-ből közelíti meg a rembrandti eredetit.

2002-ben, 35 évvel később még egyszer feldolgozza Lakner a „Danae”-témát a „Danae III.” című képen. Festészet helyett itt a fotó és a computer-technika szolgál mondanivalója közlésére. A kompozíció – mint a Danae II.-n – ezen a képen is kettős. Ám itt a Rembrandt-mű „direkt”-idézésként szerepel, míg a kép másik felén egy mai, fiatal „Danae” aktja, egy dús női test fotója jelenik meg. Lakner itt is belemontírozza a képbe a Danae nevet, sőt az eredeti Rembrandt-kép angyala is ott lebeg a hálószoobai jelenet fölött.

Az 1970-es év talán legjellemzőbb festménye – több szoborterv, konceptuális művek, fotó-naplók, vizuális költemények mellett – az „Önarckép”, amelyen Lakner ismert fotót ültet át vászonra. (A 200x150 cm-es olajfestmény 2002-ben a firenzei Uffizi önarcképgyűjteményébe került.) A képen a 34 éves festő meztelenül jelenik meg.

A népszemüveggel eltakart szemek, a fürdőpapucs a lábakon hétköznapi pillanatot rögzítenek, mintha valaki éppen az erkélyen folytatott napozásból, vagy a strandról tért volna vissza. Csak a kép háttérben sejlő másik kép (Lakner egy korabeli levelezőlap-festménye „Lysoform”-felirattal) enged arra következtetni, hogy egy festőt látunk a műtermében. A tárgyilagos, valahol klasszikus festészetet idéző lány, festői, csaknem tiziános megjelenítés különös ellentétben áll a valamiképpen mégis szubverzív témával, a kép proteszt-jellegével; csaknem elfeledtetni a mai szemlélővel, hogy 1970-ben ez a mű – és nemcsak Magyarországon – nem volt kiállítható.

A Janus-arcú művész Lakner, mint szobrász is jelentős műveket alkot. 1967-ben készül el reliefe, a „Négy évszak”, a sárospataki „Borosnyán”-hotel és étteremkomplexum megrendelésére, Makovecz Imre építész megbízásából. Az építész feladata tulajdonképpen egy kolostor hotellé-ülő átépítése volt, s abban a valamikori oltár falára, a templom főhajójának tengelyébe tervezte a Laknernek adott megbízást. Lakner számára végre alkalom kínálkozott szobrász képességeit kibontakoztatni, örömmel vállalta el a feladatot. A szülők anyagi keret, amely a 2x4 méter relief kivitelezésére rendelkezésre állt, egy új öntési technika kipróbálására készítette. Bronz helyett egy poliészter- és ún. fémszórás kombinációjával létrehozott amalgámmal öntötte ki a relief negatívját, bízva, hogy a még ki nem próbált módszer ellenére a művet nem kezdi ki az idő vasfoga. 38 évvel később, 2005 szeptemberében, a sárospataki Rákóczi-múzeum rendezésében megnyílt kiállítás megnyugtatta Lakner: a szobor kisebb sérülések mellett – a múzeum munkatársainak köszönhetően – épségben maradt.

Nem tartom kevésbé jelentősnek Laknernek – az ugyancsak Makovecz Imre által közvetített és Kovach István építész által megbízásba adott – „Rózsák”-szobrát. Az 1968-ban elkészült, cca. 3 méter átmérőjű szobor egy olyan többéves periódus kezdetén áll, amelyben Lakner a „Rózsák”-témát a legkülönbözőbb módokon és műfajokban – festményektől a reliefig, rézkarcoktól a fotóig – feldolgozta. Csak a festmények közül hadd említsem meg az 1 x 2 m-es diptichon-„Rózsák”, a 25 darabból álló, 2 x 4 m-es „Sokszorosított Rózsák”

(ma a Gyárfás-gyűjteményben van) és a 2 méter átmérőjű, monumentális „Cikk-Cakk-Rózsák”, a „shaped canvas” (körülvágott, vászonra festett) monochrom olajfestményt, melyen cementszerű, szürke, többlevelű, sokrétegű, nagyméretű filcrosza is szerepelt, melynek háromdimenziós levelein öles, üvegből formált har-matcseppek ültek.

Lakner a „paralellitások” embere már a hatvanas években is. A „Rózsák”-motívummal egyidejűleg felfedezi a „Szájat”, mint a virággal szimbolikus jelentésében egyenértékű, az „emberi”-hez még közelebb álló festői témát. A „Szájképek” a „Rózsák”-hoz hasonlóan emblemikusak és ugyanakkor érzékies. (A száj akkor is a női nemi szervet szimbolizálja, ha férfi száj.) A „Száj”-képekhez egyfajta humor is asszociálódik a hatvanas évek Budapestjének kiállításátogatóiban, egyfajta irónia, amely kikezdte az uralkodó ideológiát, annak humortalanágát, közhelyes, unalmas esztétikai illúzióit.

Mint a „Rózsák”-sorozatban, a „Száj”-képeknél is Lakner variációk sorában járja körül a témát. A „Tondo-száj”, 1968, a „Tükör-száj”, a „Lépcsős-száj” és a budapesti Kiscelli Múzeum vízszintes formátumú „Száj”-a, 1969, az organikus, emblémává sűrített forma festői változatai. A Zen, a Beatlesek zenéje, a pop-art ezen képek háttérben is érezhető, minden „semlegességük” mellett ezek a képek is koruk szellemét, festőjük gondolatait jelenítik meg.

Emigrációja előtti utolsó magyarországi éveiben főképp koncepcionális műveket alkot. Az 1972-es év terméséből két, szöveggel-kísért fotósorozat emelkedik ki. A „Magyar szájhagyományok vizualizálása” című 4 részes és a „Nézők iskolája – René Magritte naplója” által inspirált 14 darabból álló műve. A „Szájhagyományok”-ban névtelen, néprajzkutatók által interjúvált magyar paraszt-asszonyokat, a „Nézők iskolájában” a belga művész, René Magritte-or, annak írásos feljegyzéseit.

Ezeknek az elmentele előtti éveknek termékeit, a „Hold napló”, a Krakóban kiállításra került „Kopernikus-projekter”, a „Tuk-tuk” című protesztverset Magyarországon akkor nem lehetett kiállítani. Az 1971-72-es lengyelországi „Szamizdat” kiállításon Varsóban, Poznanban, Krakóban állította ki őket először, amelyeknek Brendel János volt a rendezője. A magyar kultúrpolitika által

a „tűrtek” kategóriájába sorolt barátai és társaival, Erdély Miklóssal, Pauer Gyulával, Szt. Jóbny Tamással, Jovánovics György-gyel együtt vett részt ezeken a kiállításokon.

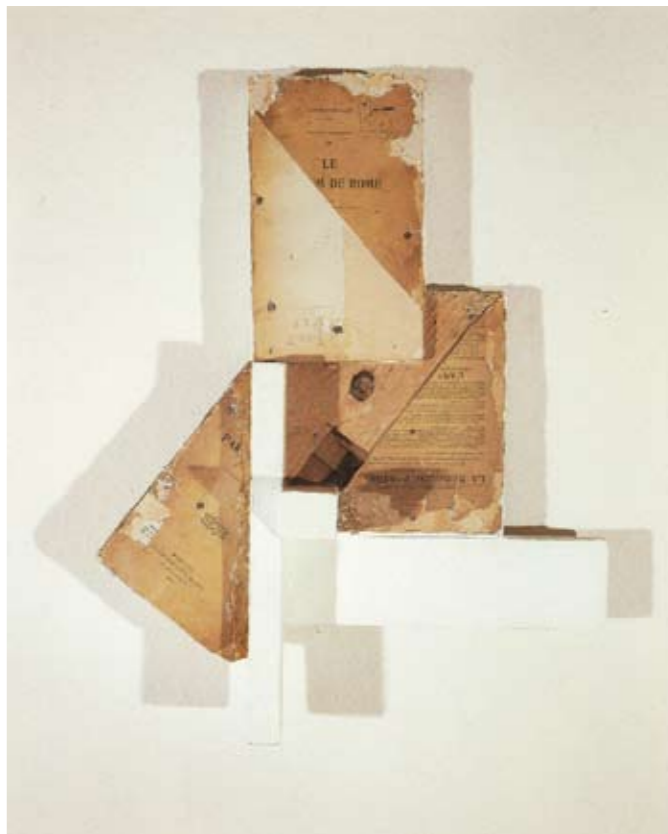
1973-ban még elkezdi „Szigatúrak” című képsorozatát (olaj, vászon), Paul Klee, Marcel Duchamp, Picasso, Kurt Schwitters aláírásainak képi átültetésével – de a képeket már Berlinben fejezi be és állítja ki.

Lakner László 1974-ben (8 évre) elhagyja Magyarországot.

A Deutscher Akademischer Austauschdienst, DAAD meghívását fogadja el és az azzal egyidőben kapott kiállítási meghívást az aacheni

született és a téma 1981-ben New Yorkban festett nagyméretű változatára, világossá válik, hogy a legkülönbözőbb „lokálisokban” dolgozó Lakner művei egymásból épülnek, összetartoznak.

Nem véletlen, hogy Lakner Paul Celanban, az 1970-ben meghalt párizsi emigránsban találta meg szellemi társát, Vergiliusát. Nem véletlen, hogy éppen Celan a Holocaust költője, a száműzetésbe vonult, de anyanyelvéhez élethosszig hű bukovinai zsidó-német költő korszakos műve, a „Schwarze Milch” ihleti meg. A történelem eseményeire mindig érzékenyen reflektáló Lakner művében kez-

Ludwig-múzeumba, egy egyéni kiállításra.

Ha a maga-választotta kivonulás, eltávozás életében egy cezúrát is jelentett, művészi fejlődésében nem, az eltelt 30 évben művészetét töretlen maradt. Mai tevékenysége szerves folytatása a magyarországinak.

Pályája első éveiben felvetett témái ma is minduntalan visszatérnek, festészetének klasszikus kvalitása, lírikus alaphangja, a pietás, amivel motívumait megközelíti, máig jellemzői maradtak.

Ha itt csak a Paul Celannak, a „Halálugának” szentelt festményekre utalunk, a képsorozatra, amelynek első darabja a concept-mű (Citat 1, 1971) még Budapesten 1971-ben

détől Shoa Paul Celan emlékeztető sorain keresztül lett újra jelen lévő több mint 20 évvel a „Varrólányok” után. A „Celan-képek” expresszív víziójában Lakner a túlélők emlékeztető fogalmazza meg, emlékműveket állít bennük a vissza-nem-térőknek és a költőnek.

Laknernek az 1974 óta keletkezett művét több tanulmány, katalógus, a XX. század festészetét ismertető német és angol nyelvű lexikon tárgyalja. Ez évben és Budapesten írott fenti esszémben művészetének arra a periódusára kívántam felhívni a figyelmet vagy koncentráltam, amely a világban, így Németországban is kevésbé ismert: a budapesti évek.

S. Nagy Katalin

Fotók a toronyban

Kocsis Iván kamara kiállítása

A „Műértő” című havilap februári száma Bárdosi József tollából – egyéb művészettörténeti ismeretek mellett – áttekintést adott Vác városa képzőművészeti életéről, kiállító helyeiről. Ez az ismertetés igen alapos volt és széles áttekintésű, ám a Váchoz oly erősen hozzá tartozó kortárs fotóművészetről nem adott információt, s – ez viszont érthető – nem esett szó a város talán legújabb kiállító helyéről, a Lyra Könyvesházban lévő Torony Galériáról. Ha kimondjuk, leírjuk, hogy egy mindösszesen négy (!) négyzetméter alapterületű kis helyiségről van szó, akkor a nagyméretű látványokhoz szokott

érdeklődő tán egy legyintéssel tovább is lép, ám az arányos, igen jó világítású kis tér jó elhelyezkedésű – tankönyvek, cd-k, dvd-k társaságában –, így jogosan számíthat erős látogatottságra, annál is inkább, mivel feltűnő, szinte kikerülhetetlen. Ebben a kis helyiségben a március végi Színházi Világnap alkalmából rendezte meg kamara-kiállítását Kocsis Iván fotóművész „Színház a fotóművészetben” címmel. Kocsis Iván – ahogy mondani szoktuk, de esetében igazként – nem csak alkotóművész, de egy egy személyes intézmény is, aki széles ívű művészi munkásságával együtt az évtizedek folyamán művészeti szervezői,

szakírói, oktatói, közéleti feladatokat is teljesített. Évtizedek óta vezetője a jeles alkotóművészeket kinevelő Dunakanyar Fotóklubnak, egyik meghonosítója volt a magyarországi diaporáma mozgalomnak, de küzdelmet folytatott egy fotótörténeti gyűjteményért éppúgy, mint kortárs fotóművészeti galériáért, annál is inkább, mivel gondozója a Váci Fotóművészeti Gyűjteménynek is. Sokirányú alkotói munkássága többféle tematikát is felölel, melynek izgalmas szakmai vetületét jelenti, hogy fotografikák készítésével is foglalkozott, mindig különleges szakmai eszköztárt alkalmazva.

Mostani tematikus kis kiállításán színházi vonatkozású fotográfiáiból válogatott ki tizenhárom darabot, melyek tömör szerkezetben alkotnak egy összefüggő kiállítási anyagot. Kocsis mindig rendkívüli érzékenységgel készített fekete-fehér képeket és egy korábbi gyulai előadásról Victor Hugó Hernani-jának eseményeiről feszültséggel, drámákkal teli dokumentációt mutatott be nézőinek, valamint egy szegedi szabadtéri Szophoklész: Antigone előadásán fotografálta színes képanyagát. A színházi előadásokon elkapott pillanatok egyben az örökkévalóság részeseivé is válnak, s így nem könnyű a fotográfus dolga, hogy az elkapott látvány ne legyen közhelyszerű, átlagos. Kocsis Ivánnak sikerül megragadnia a lessingi „termékeny pillanatok”, melyek által a pillanat dokumentációja egyben az autonóm fotóművészet alkotásává is válik. Képei ugyanakkor

szépen komponáltak, a fények kreatív alkalmazásával, s meri alkalmazni az éles-életlen kontrasztját, amely növeli a képek feszültségeit.

Ne felejtjük el ugyanakkor, hogy miközben tehát e munkák részesei a kortárs fotóművészetnek, egyben fontos dokumentumai a magyar színház történetnek is, jelen esetben Mészáros István és Szinetár Miklós rendezéseinek, s

– csak példaként – Hámori Ildikó alakításának. Éppen ezért szép találkozási alkalma ez a művészeti ágaknak a Színházi Világnap alkalmából, hiszen érezzük és tudjuk: nincs színház fotográfia nélkül. S ismét tudjuk: Kocsis Iván számára nincs fotográfia színház nélkül... Az alkotó ebben az évben ünnepli 75. születésnapját, miként jeles pályatársai, Keleti Éva és Balla Demeter is. Ez a kiállítás egyfajta „felvezetés” egy bizonyára nagyobb szabású bemutatóhoz. Azt a bizonyos négy négyzetmétert a művész eredményesen, az alkalomhoz illően, igényesen használta ki. Várjuk a folytatást!

Feleky Balázs

FIGYELEM! ADATLAP

A Magyar Írószövetség, a Szépirok Társasága, a FISZ, a JAK, a Magyar Írók Egyesülete, a MAOE Irodalmi Tagozata és az Írók Szakszervezete tagjai részére

A kitöltött Adatlapot kérjük aláírva 2006. április 28-ig az Írók Szakszervezete címére visszaküldeni (1068 Budapest, Városligeti fasor 38., Fax: 351-0593, e-mail: iroszak@axelero.hu).

Kedves Íróársunk!

Kiadónk 1989 óta jelenteti meg A magyar irodalom évkönyve című adattárat, amely az elmúlt év irodalommal kapcsolatos adatait (az év irodalmi eseményeit, a határainkon belüli és kívüli alkotók nevét, születési adatait, lakcímét, díjait, a színházakban, televíziókban, rádiókban elhangzott művek címeit, az író-szervezetek, könyvkiadók, emlékházak, könyvtárak, hungarológiai kutatóhelyek stb. címeit, az elmúlt évben kiadott irodalmi díjakat) tartalmazza. A kiadvány legfőbb erénye, ha valóban naprakész adatokat közöl, és ezzel elősegíti mind a szakmabeliek, mind az olvasóközönség gyors tájékozódását. Emellett természetesen szeretnénk, ha adatgyűjteményünk a későbbiekben az irodalomtörténeti kutatás számára is hiteles forrásként maradna hátra.

E célok elérése érdekében kérjük a szerkesztésben való közreműködését az alábbi, személyes kérdőív kitöltésével, melyen megkérdezzük olyan adatokat is, amelyeket másként nem tudnánk összegyűjteni, pl. a külföldi megjelenéseket. A

kérdőíven egyszersmind a hozzájárulását is kérjük személyes adatainak közzétételéhez, ezért csak a nyilvánosságra hozható adatait közölje velünk.

Immár az interneten is hozzáférhető a Magyar Irodalom Évkönyve 2004 Alkotók című fejezete, mely honlapunkon (www.szeplalom-konyvmuhely.hu) olvasható. Kérjük, ellenőrizze az ott található adatokat, és a téves, idejét múlt információkra hívja fel a kiadó figyelmét.

Ugyanakkor fontos tudni, hogy az elektronikus levelezés nem helyettesíti az aláírva visszaküldött adatlapot: kiadónk jogi okokból csak az aláírással ellátott adatsort tudja a kiadványban közzétenni.

Reméljük, együtt jobban sikerül egy a lehetőség szerinti legteljesebb adatbázist létrehozunk, amely 2006-ban önmaga is az év irodalmi eseményének számíthat majd.

A szerkesztők

Adataim a Magyar Irodalom Évkönyve 2005. számára

- Név:
- Írótestületi tagság: Magyar Írószövetség, Magyar P.E.N. Club, Írók Szakszervezete, JAK*
Egyéb:
- Születési hely és idő (év, hó, nap):
- Műfaj: író, költő, drámaíró, kritikus, irodalomtörténész, műfordító, esszéista*; egyéb, azaz:
- Irodalmi díjak, kitüntetések, ösztöndíjak, tudományos fokozatok (évszámmal):
- 2005-ben megjelent műve/i (kérjük, jelezze önálló köteté/einek címét, kiadóját, a kiadás helyét), továbbá idegen nyelvre lefordított és 2005-ben megjelent önálló köteté/einek címét, a fordító nevét, kiadóját és a kiadás helyét:
- A 2005-ös év azon fontosabb irodalmi eseményei, melyek munkásságával kapcsolatosak:
- Lakcíme:
- Telefon/fax/e-mail:
- Már megjelent adataim közül a következők kiegészítését vagy helyesbítését kérem:

Az Alkotók c. fejezetbe csak azokat az írókat tudjuk felvenni, akik az első öt pontban kért adataikat közlik a szerkesztőséggel.

.....
aláírás

Megrendelés

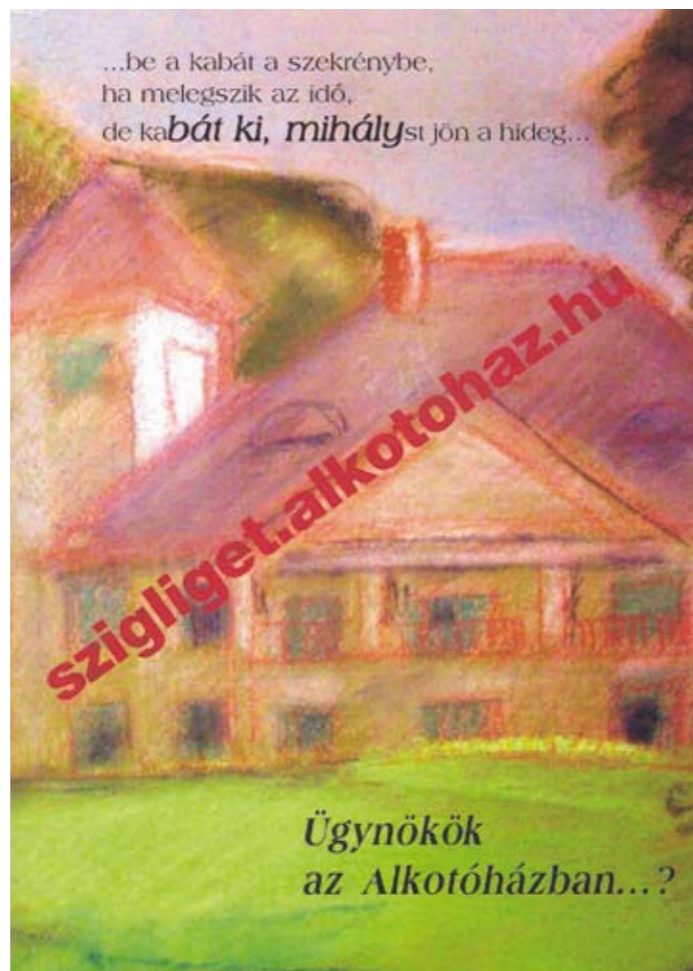
Megrendelem a 2600 Ft fogyasztói árú A MAGYAR IRODALOM ÉVKÖNYVE 2005. c. gyűjteményt 1800 Ft-os kedvezményes áron példányban. Kérem, a kötet megjelenéséről értesítsenek, hogy a kiadóban átvehessem azt*. Kérem, hogy postai utánvétellel szíveskedjenek címemre az évkönyvet kiküldeni*. 2006. március 7.

.....
a megrendelő aláírása

A *-gal jelzett helyeket kérjük aláhúzással kitölteni.

A Kommentár új közéleti és kulturális folyóirat. Megjelenik kéthavonta. Kapható az újságárusoknál.

Megrendelhető a www.szigliget.alkotohaz.hu honlapon.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
a 15/1995. (XII. 29.) MKM rendeletben foglalt hatáskörében eljárva **pályázatot hirdet** az alábbi műteremlakás határozatlan időre szóló bérletére:

NAGYKANIZSA, JÓKAI U. 52. SZÁM
(1+2 fél szobás összkomfortos önkormányzati bérlakás / 73 m² - lakás, 75 m² - műterem, 15 m² - garázs/)

A műteremlakás előzetes egyeztetés után megtekinthető.

A pályázatok beadásának határideje: 2006. május 10.
Postacím: Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány, 1054 Budapest, Báthory u. 10.

A pályázat részletes feltételeit tartalmazó űrlap beszerezhető a helyszínen a műteremlakás megtekintésekor, vagy a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány titkárságán (1054 Budapest, Báthory u. 10. II. em.), illetve a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének titkárságán (1054 Budapest, Báthory u. 10. II. em.).
A lakás megtekintése érdekében időpont a 06-30/670-2804-es, valamint a 06-1/428-5000-es telefonszámon egyeztethető.
Felhívjuk a pályázók figyelmét arra, hogy a pályázathoz kötelezően csatolni kell a művész részletes szakmai önéletrajzát, eddigi munkásságát áttekintő, legfeljebb 4-5 oldalas sokszorosított dokumentációt vagy nyomdai úton előállított katalógust, valamint a műterem használatára előreláthatólag 2006. június végéig kerül sor, melynek eredményéről a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány minden pályázót levélben értesít.

A zárt borítékon kérjük feltüntetni: „Nagykánizsa műteremlakás-pályázat”
A pályázatok elbírálására előreláthatólag 2006. június végéig kerül sor, melynek eredményéről a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány minden pályázót levélben értesít.

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány Kuratóriuma

MEGHÍVÓ ASZTAT

Az „Alkotó Szellemiség Tárgyasítása A Tojás”
Húsvét ürrügén

T Á J
L E G Y E N
T Á J
T E N G E R T Ö L
T E N G E R I G
2 0 0 6

BARSA Műtárgykaptár

Kiállítás megnyitó: április 7. 11 órákor

Megnyitja:

dr. Ferenczy Nagy István,
a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány Elnöke

Közreműködik:

Györfy Gergely hegedűművész
Kathy Horváth Lajos, hegedűművész
Ifj. Kathy Horváth Lajos, hegedűművész

A kiállítás látogatható: április 7-től április 23-ig.

Cím: Óbuda, Zichy kastély északi épületszárny,
1033 Budapest Fő tér 1.

tel.: 06 20 336-2937; email: jozsef@geox.hu

XIX. Országos Képző-és Iparművészeti Tárlat Amator Artium – A MŰVÉSZET SZERELMESEI”

ESZENCIA KIÁLLÍTÁS
2006. ÁPRILIS 02 – 23.

Olof Palme Ház Millennium Szalon, Budapest

Az Amator Artium XIX. Országos Képző-és Iparművészeti Tárlat Esszencia Kiállításának díjazottjai:

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által adományozott fődíjak:	Varga Ferenc Iparművészet	oklevéllel járó nívódíját adományozza	Kiss Miklósnak Korai Zsolt
Festészet	Hankó Jánosné Szerediné Ambrus Noémi	Balassa Katalinnak Balázs Gyulának Borsos Lászlónak Csák Lászlónak Fogarasiné Szita Gabriellának Forró Lászlónak Fórizs Antalnak Gombkötőné Tóth Ilonának Hegyesiné	Koher Péternek Mezei Boglárának Posta Alíznek Pungor R. Dórának Rochlitz Györgynek Roncsáné Büdy Annamáriának Szám Jánosnak Szántó Andrásnak Szijártó Máténak Szlávik Gyöngynek Tatár Antalnak Török Emőke Orbán Lászlónak
Grafika	Frankó Anna Gajda Géza Szomolányi Karola	A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Magyar Művelődési Intézet az Amator Artium	
Szobrászat	Ilka Gábor Kajla Ferenc		

A FISE GALÉRIA 2006-OS PROGRAMJAI

Galéria nyitvatartása:
keddtől-péntekig 12-18 óráig
szombaton: 10-14 óráig
1054 Budapest, Kálmán Imre u. 16.
telefon/fax: (+36-1) 311 3051
telefon: (+36-1) 473 0823

2006. április 4-től 2006. április 22-ig
Szabó Kinga
és Szabó Nóra textiltervezők kiállítása

2006. április 25-től 2006. május 13-ig
Herwerth Mónika
és Mészáros Dóra öltözképző kiállítása

2006. május 16-tól 2006. június 3-ig
Lendvai Péter üvegtervező kiállítása

2006. június 6-tól 2006. június 24-ig
Eventuell csoport

2006. június 27-től 2006. július 15-ig
Kurucz Ildikó öltözképző
és Szarvas Ádám grafikus kiállítása

2006. szeptember 5-től 2006. szeptember 23-ig
Budai Enikő fotóművész
és Drescher Mária keramikus kiállítása

2006. szeptember 26-tól 2006. október 14-ig
Földvári Zsuzsa textiltervező kiállítása

2006. október 17-től 2006. november 4-ig
1956-os megemlékezés

2006. november 7-től 2006. november 25-ig
Rajcsányi Artúr és Telek Balázs
fotóművészek kiállítása
(fotóhónap-design hét)

2006. november 28-tól
Karácsonyi Vásár
a FISE művészeinek munkáiból

Szilvász Nándor

festőművész kiállítása
2006. március 16 – április 23.

A Balassi Bálint Magyar Kulturális Intézetben
Szilvász Nándor
festőművész kiállítása látható
2006. március 16-tól április 23-ig.

A kiállítás megtekinthető
naponta 8.30-tól 19.30 óráig.
Cím: Budapest I. Somlói út 51.

A Szombathelyi Képtár

IDŐN TÚL

című kiállítás

2006. március 16 – április 30.

A Szombathelyi Tavasz Fesztivál nyitóprogramjaként a Sensaria Csoport „Időn túl” című kiállítása tekinthető meg a Szombathelyi Képtárban.

Kiállító művészek:

Balogh Gyula, Baranyai András, Barcsay Jenő,
Bernáth Aurél, Csernus Tibor,
Csontváry Kosztka Tivadar, Ferenczy Károly,
Fényes Adolf, Halász András, Horváth Krisztián,
Horváth Roland, Károlyi Zsigmond,
Kondor Atila, Konkoly Gyula, Koszta József,
Kontuly Béla, Kovács Lehel, Lajta Gábor,
László Dániel, Lőrincz Tamás,
Mednyánszky László, Megyeri-Horváth Gábor,
Mészáros Szabolcs, Nagy Balogh János,
Rudnay Gyula, Sütő Róbert, Szabó Ábel,
Tornyai Ján

Elérhetőségek:

Szombathelyi Képtár
9700 Szombathely,
Rákóczi Ferenc u. 12. Pf.: 71
Fax: 94 314 096, Tel.: 94 508 800
E-mail: keptar@int.szombathely.hu

MAKtár

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány havilapja
Megjelenik: 10 000 példányban

Kiadja: a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Felelős kiadó: dr. Ferenczy-Nagy István, a kuratórium elnöke

Felelős vezető: Asztalosné Zupcsán Erika, igazgató

Főszerkesztő: Nemes Attila

nemes.attila@maktar.hu

Társzerkesztő: Kóhalmi Andrea

kohalmi.andrea@maktar.hu

A szerkesztőség munkatársai:

Gömöri Beáta

Büki Attila

Györi Márton

Zielinski Tibor

szerkesztoseg@maktar.hu

Szerkesztőség:

1054 Budapest, Báthory u. 10.

Telefon: 428-5001

Fax: 473-1613

Layout, nyomdai előkészítés

Tiszai Szilárd, Szász Julianna

www.sealart.hu

A MAKtár digitális változata megtalálható:

www.maktar.hu oldalon

Nyomdai előállítás:

Press+Print Kft

Felelős vezető: Tóth Imre, igazgató

www.press-print.hu

e-mail: pressp@press-print.hu

ISSN: 1786-7525

Címlapon:

Miklosovits László: Radnóti Miklós

Az 1899-ben alapított méltán világhírű gyártó termékeit művészek, ill. amatőr felhasználók is teljes megelégedéssel használják.

Széles termékválasztékuk néhány ismertebb termékcsaládjá:

- Rembrandt olajfestékek
akrilfestékek
akvarellfestékek
- Van Gogh olajfestékek
akrilfestékek
akvarellfestékek
vizes bázisú alap
művészceruzák
olajpasztell kréta
- Festőműdiumok, oldószerek, lakkok, alapozók
- Festővásznak
- Festőállványok
- Decorfin hobbyfestékek
(selyemfényű akril, fényes, üveg, porcelán, textil, patina)
- Aranyozó festékek és paszták
- Víz-, ill. temperafestékek
- Panda olajpasztell-kréta
- Ecoline
- Rajztinták

A Royal Talens termékek kizárólagos forgalmazója Magyarországon:

ART-EXPORT Kft.

Művészellátó Szakáruház

1065, Budapest, Nagymező u. 45-47. - tel./fax: 332-61-63 (Nagymező u. 45.) - mobil: 06-20-55-11-349 (Nagymező u. 45.)
tel.: 312-37-86 (Nagymező u. 47.) - web: www.muveszkellek.hu - e-mail: artexport@t-online.hu

E hirdetés bemutatója Szaküzletünkben vásárlás esetén egyszeri, 10 %-os kedvezményben részesül!